2. కాన్ఫరెన్సుల తిరునాళ్ళు

ఉపోద్ఘాతం

కథా ప్రారంభం

1. డెప్యుటేషన్

2. ప్రయాణం

3. తక్కువ పేరు - ఎక్కువ సుఖం

4. స్వాగత సత్కారాలు

5. ఇనాగరేషన్

6. దండుకున్న అమ్మకి పది కూరలు

7. తిండిపోతు

8. మొదటి రోజు

9.కృజ్ఞతా పత్రం

10. రెండో రోజు

11. మూగ పోయిన సభ

12. వినోదం

13. చివరి రోజు

ఉపోద్ఘాతం

ఒక ఆలోచనా బడి ప్రకారం "విడిగా ఏమీ చెయ్యలేని ప్రముఖులు కలిసి ఏమీ చెయ్యటానికి వీలవదు అని జమిలిగా తీర్మానించే సభలు - కాన్ఫరెన్సులు"

మరో ఆలోచనా బడి ప్రకారం "ఎప్పుడూ ఏమీ చెయ్యని ఎక్కువ మంది, కొద్దిగా, చేసినందుకుగాను కొంత మందిని విమర్శించే సభలు ఈ కాన్ఫరెన్సులు" కాన్ఫరెన్సులు ఏమైనా కాకపోయినా అవి ఏ ఆదర్శాలు సాధించటానికైతే ఏర్పాటు చేస్తారో అవి మాత్రం అక్కడ కాగడా వేసి వెదకినా కనిపించవు.

భారతదేశం అన్నివిధాల వెనక బడింది. ఉన్నమా టంటే మనకి బోలెడు కోపం. అందుకని మన దేశానికి "అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశం" అంటూ పేరు పెట్టుకున్నాం. ఈ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో శాస్త్రం (సైన్సు) మరియు (అండ్) సాంకేతిక విజ్ఞానం (టెక్నాలజీ)లకి ప్రాముఖ్యం పెరిగింది. ఎస్ అండ్ టి అంటూ దానికి మంత్రుల్నీ, సెక్రటరీలను ప్రభుత్వం హడావిడిగా ఏర్పాటు చేసింది. దానికి అనుబంధంగా ఆర్ (రిసెర్చ్) అండ్ డి (డెవలప్‌మెంట్) అంటూ మరి కొంత హడావిడి జరుగుతోంది.

కొత్తగా ఏర్పడ్డ మంత్రులు "మాకు మినిస్ట్రీలు రాగానే అవి పోతాయేమోనని భయపడి స్పైన్‌లెస్‌గా తయారయ్యాం. అటువంటి మాకు సైంటిస్టులే వెన్నెముకలు" అంటూ దేశ్సేవ కోసం నినాదాలిచ్చారు. ఈ విజ్ఞులు ఎప్పటికైనా తమ నెత్తి మీద బరువు దింపుతారని సామాన్యులు ఎదురు చూస్తున్నారు. ఏదైనా చిన్న విషయంలో, అతి చిన్న పరిశోధన జరిగితే "ఇంతంత చిన్న బుర్రలకి అంతంత పెద్ద ఆలోచనలు ఎల్లా వస్తాయో?" అంటూ సైంటిస్టులన్జూసి ప్రజలు గౌరవ పూర్వకంగా ఆశ్చర్యపోతారు.

దేశంలో సైంటిస్టులు, ఇంజినీర్లు ఎడా పెడా రీసెర్చి చేసి పారేస్తున్నారు. ఏడాది కోసారో రెండు సార్లో ఊటీలోనో, జమ్మూలోనో కల్సుకుంటుంటారు. ఆ సమావేశాల్ని కాన్ఫరెన్సులంటారు. దేశంలో ఇటువంటివే రచయితల సభలనీ, మరేవో అనీ తిరునాళ్ళు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. వాటి గురించి నా కంతగా తెలియదు. కాని సైంటిస్టుల కాన్ఫరెన్సులు మన దేశంలో ఎల్లా జరుగుతాయో కొంత చూశాను. చూడనిది, ఇతర్ల వద్ద విన్నాను.

కన్నది విన్నది క్లుప్తంగా చెప్తాను. పాఠకులు చదవడానికి వీలుగా, అతిశయోక్తులు కలిపాను అక్కడక్కడ. నిప్పు లేకుండా పొగ రాదు. నిజం లేకుండా కథ రాదు.

కథా ప్రారంభం

మణి "సినిమా కెళ్దామండీ" అని ముద్దుగా అడిగింది. ఎవరికైనా పెళ్ళాం అంటూ ఉన్నాక, ఆ పెళ్ళాం చిన్న కోరికలు కోరకుండా ఉండదు కదా!

"నాకు వీలవదు" అన్నాడు డాక్టర్ గోపాల్రావ్ ఉరఫ్ గోపన్న. మణి చిన్న బుచ్చుకుంది. తనేమన్నా శేషగిరి పెళ్ళాం శకుంతల లాగా చీరలు కావాలందా? నగలు కావాలందా? కేవలం ఒకే ఒక 'పంథొమ్మిదిరీళ్ళ తెలుగు సినిమా' చూద్దాం అని ముద్దుగా అడిగింది. దానికి "నాకు వీలవదు" అంటూ గిరీష్ కర్నాడ్ సినిమాల్లో లాగా రెండు మాటల డైలాగు చేప్పేసి మొగుడు పుస్తకంలో తల దూరిస్తే మణికి ఏడు పొచ్చింది.

అమెరికాలో గోపాల్రావ్ పి.హెచ్.డి చేస్తుంటే పాచి పన్దగ్గర నుంచి పాకీ పన్దాక చేసిందే కాని నోరెత్తిందా! మణికి అమెరికా దేశం నచ్చలేదు. అక్కడ మల్లెపూలు లేవు. తెలుగు సినిమాలు లేవు. లేవంటే లేవని కాదు. ఎప్పుడో వస్తాయి. అందుకని గోపాల్రావ్ చదువై పోగానే "ఇండియా వెళ్ళిపోదాం. మా నాన్న ఒక్కడే ఉన్నాడు" అంటూ పోరు పెట్టింది.

గోపాల్రావ్ ఇండియా తిరిగొచ్చేసరికి ప్రభుత్వం సి.ఎల్.ఆర్. డి.యస్.టి. ఇలాంటి అక్షరాలతో గారడీ చేసి, రక రకాల వరసలలో వ్రాసి వరుసకో సంస్థ స్థాపించి వరసలో నిలబెట్టింది. గోపాల్రావు మేనమామ మణి తండ్రి అయిన సదరు సిద్దయ్య మెరిట్ చూసి ఉద్యోగాలిచ్చే రోజులు ముందున్నాయని, ప్రస్తుతం మంత్రుల్ని జూసి ఉద్యోగాలు తెచ్చుకోవాలని గ్రహించి అల్లుడిని వెంటబెట్టుకుని అందర్నీ జూసొచ్చాడు. శాస్త్రజ్ఞులలో ఎ.బి.సి.డి.ఇ. అంటూ కులాలున్నాయి. అందులో బి కులంలో గోపాల్రావుని చేర్చుకున్నారు.

కోతికి కొబ్బరికాయ దొరికింది. ఉద్యోగం వచ్చినప్పటి నుంచి గోపాల్రావు దిదీ-వరస "నాకు టైము లేదు. నేను లాబ్‌కి వెళ్ళాలి. భోజనం అక్కడికే పంపు, సినిమాకి మీనాన్న నీసుకు వెళ్ళు" అనడం మొదలు పెట్టాడు. మణి మనస్సీరోజు కష్టపడింది. ఆ పిల్ల మనస్సు కష్టపడగానే ఆ పిల్ల తండ్రైన సిద్దయ్య తాలూకు పితృ హృదయం బాధపడింది.

"అమ్మాయంతగా ముచ్చట పడ్తుంటే సిన్మాకి తీసుకుపోరాదేంటి గోపన్నా!" అంటూ మేనల్లుడిని మందలించాడు.

"నాకు బోలెడు పనుంది. పేపర్ రాయాలి. ఇండియన్ ఇంకుతో ట్రేసింగ్ షీట్ల మీద బొమ్మలు గీయించి, జిరాక్సు తీయించాలి. స్లైడ్లు చేయించాలి. ఆ పైన పేపర్ ప్రెజెంట్ చెయ్యటం ప్రాక్టీస్ చెయ్యాలి" అంటూ వివరించాడు గోపన్న.

"ఏంటేంటి?" అని అడిగాడు సిద్ధయ్య అర్థంకాక.

"వచ్చే నెల నాకు ఢిల్లీలో కాన్ఫరెన్స్ ఉంది." అన్చెప్పాడు గోపన్న.

"వచ్చే నెల కదా! ఈ రోజు సిన్మాకి పోతే ఏంరా? ఆ తిరునాళ్ళకెళ్లే వాళ్లంతా నీలాగే నెల్రోజులు ముందు నుంచి బెంగెట్టు కుంటారా!" అన్నాడు సిద్ధయ్య నీది మరీ చోద్యం అన్న ధోరణిలో. అపైన "అలాగైతే రోజుకో కాన్ఫ్రెంచు కెళ్ళే సుబ్బారెడ్డి ఈ పాటికి కడుపులో గుబులికి చచ్చిపోయేవోడు."

"అవి వేరు. ఇవి వేరు. ఇవి సైన్సు కాన్ఫరెన్సులు. ఇక్కడ విజ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయాలు మాట్లాడ్తారు. ఒకడు మాట్లాడేది తప్పో ఒప్పో గ్రహించగలిగిన శాస్త్రవేత్తలు సభ నిండా ఉంటారు. నోటి కొచ్చింది మాట్లాడ్తే, పుస్తకాలలో కెక్కించి, ఏకి పారేస్తారు. నువ్వు చెప్పేవి పాలిటీషియన్ల కాన్ఫెరెన్సులు. అక్కడేం చేసినా చెల్లుతుంది. నువ్వన్నట్టవి తిరునాళ్ళే" అన్నాడు గోపన్న, నేను నీతో కొన్ని విషయాలు పూర్తిగా ఏకీభవిస్తాన్న ధోరణిలో.

"ఓషోస్! మీ కాన్ఫ్రెంచులు తిరునాళ్ళు కావా? సైంటిఫిక్కోళ్ళ విషయం నాకేం తెలియదనుకున్నావా? నేనూ నువ్వు దేశమంతా దిరగలేదా? ఇక్కడ సైంటిఫిక్కోళ్ళ యవారం చూసి నీ తల్దిరగ లేదా? అందుకని మాటలు కట్టి పెట్టి, అమ్మాయితో, సిన్మాకి వెళ్ళు" అంటూ మణి పక్షం పలికాడు సిద్ధయ్య.

"చూడు మావయ్యా! ఇది నేనిండియాకి తిరిగొచ్చాక జరగబోతున్న మొదటి కాన్ఫరెన్సు. ఇందులో నే నిచ్చే 'ఇంప్రెషన్'ని బట్టి నా విలువ ఆధారపడి ఉంటుంది. దాని మీద నా భవిష్యత్తాధార పడ్తుంది. కనుక నేను సినిమాకి వెళ్ళను." అని నిక్కచ్చిగా, ఆ పైన పెరట్లోకి వెళ్ళి నీళ్ళ కాగు కింద పెట్టిన కట్టె విరిచి, పక్కనున్న కుండ బద్దలు కొట్టి మరీ చెప్పాడు.

"పోరా పిచ్చి సన్నాసీ! అమెరికా వెళ్ళొచ్చిన వాళ్ళకి మతిగాని పోతుందేంట్రా? ప్రమోషన్లకి కాన్ఫ్రెంచులకీ సంబంధమేంట్రా!" అని నవ్వాడు సిద్ధయ్య.

"అక్కడికి మా ఫీల్డులో ఉన్న పెద్దవాళ్లందరు వస్తారు" అన్నాడు గోపన్న మొండిగా.

"ఆ మాటన్నావ్ బాగుంది వాళ్ళన్నమ్ముకో, అంతేగాని పేపర్లూ, ప్రెజెంట్ చెయ్యడాలు అని పెట్టుకోకు. అందరూ పేపర్ల గొడవలో పడి కొట్టుకుంటుంటే ఆళ్ళని పట్టించుకునేదెవరు?" అన్నాడు సిద్ధయ్య, మేనల్లుడికి బాగుపడే మార్గం చూపుతూ.

గోపన్న, సిద్ధయ్య మావతో ఏం చెప్పినా చెవిటి వాడి చెవిలో శంఖం ఊదటంతో సమానమే ననుకుని ఊరుకున్నాడు. ఆపైన భార్యని "మణీ! ప్లీజ్ అండర్‌స్టాండ్ మీ!" అని బతిమాలుకున్నాడు. చెట్టంత మొగుడు ప్రాధేయపడ్తుంటే మణి కరిగి పోయింది. "ఒకే! డాలింగ్" అంది.

1. డెప్యూటేషన్ కథ

గోపాల్రావ్ కష్టపడి తను ఇండియాకు వచ్చాక చేసిన రిసెర్చినంతా క్రోడీకరించి ఒక పేపరు వ్రాశాడు. అది ఇతగాడు వ్రాస్తున్నన్ని రోజులు ఇతనిపై నున్న డాక్టర్ గాలం రామరాజు "వాట్ షేప్ అవర్ పేపర్ ఈజ్ టేకింగ్" అంటూ పలకరించేవాడు. రామరాజు సైంటిస్టు ఇ.రామరాజుకి రాయల్ వుయ్ వాడటం అలవాటుంది. అందుకని గోపాల్రావ్ ఊరుకున్నాడు.

ఓ రోజున డాక్టర్ గాలం "ఎప్పుడు పంపిద్దాం మన పేపర్" అని అడిగాడు గోపాల్రావుని. రామరాజు అమెరికా వెళ్ళినప్పుడు వాళ్ళు అతని పేరుని గల్లంతు చేసి రామ. ఆర్. గాలం చేసూరుకున్నారు.

గోపాల్రావ్‌కి డాక్టర్ గాలం తన పేపరు కోసం గాలం వేస్తున్నాడన్న అనుమానం వచ్చి "నా పేపరు తాలూకు ఎడ్వాన్స్ కాపీని కాన్ఫరెన్స్ కన్వీనర్‌కి పంపాను. దాని ఒరిజినల్ మీ ద్వారా పంపుదామనే ఇప్పుడు మీదగ్గరకు వచ్చాను." అంటూ గోపాల్రావ్ ఆ కాపీ గాలం ముందు పడేశాడు. గాలం పేపరు మీద గోపాల్రావ్ పేరే కాని తన పేరు లేకపోవడం గమనించి భృకుటి ముడిచాడు. పెదవి విరిచాడు. గోపాల్రావ్ ముందు జాగ్రత్తలో ఉన్నాడు. ఇప్పుడు చేసేందు కేమీ లేదు అందుకని - "అల్లాగే పంపుతాను." అన్నాడు.

"నన్ను, డెప్యుటేషన్‌కి రికమెండ్ చెయ్యాలి మీరు. మన ఆర్గనైజేషన్ తరఫున కాన్ఫరెన్సుకి నేను డెలిగేట్‌గా వెళ్లాలనుకుంటున్నాను."

"ఆహా! చూద్దాం," అన్నాడు గాలం. 'చేద్దాం' అనలేదు. అమెరికాలో వీలుకాకపోతే నిర్మొహమాటంగా వీలవదని చెప్తారు. అందుకని, రికమెండు చేస్తాడన్న ధైర్యంతో ఇంటికి వెళ్ళాడు.

ఓ వారం రోజులు పోయాక గాలం లాబ్ అటెండర్ని రిజర్వేషన్లకై రైల్వేస్టేషన్‌కి పంపాడు. సరిగ్గా అదే సమయంలో గోపాల్రావ్‌కి తను కాన్ఫరెన్స్‌కు పంపిన పేపర్లో చేసిన స్టేట్‌మెంటు గురించి ఓ చిన్న అనుమానం వచ్చింది. నిజానికి ఆ అనుమానం ఆ క్రితం రోజు రాత్రే వచ్చింది. అందుకనే రాత్రి "తెల్ల చీర కట్టుకున్న దెవరి కోసము, మల్లెపూలు ముడుచుకున్న దెవరి కోసము" అంటూ మణి భావగర్భితంగా పాటలు పాడుతున్నా చెముడు నటించి తన స్టేట్‌మెంట్ తప్పో ఒప్పో తేల్చి చెప్పగల ప్రయోగాన్ని మనస్సులో నిర్మించుకున్నాడు.

అందుకని తెల్లారగానే లాబ్‌కి పరిగెత్తాడు. ఎక్స్‌పరిమెంటల్ రిగ్‌లో మల్టిపుల్ ఛానెల్ యు.వి. రికార్డర్ కావాల్సి వచ్చింది. అది అటెండర్ ఎక్కడో పెట్టాడు. గోపాల్రావ్ అటెండర్ కోసం ఎదురు చూస్తూ కూర్చున్నాడు. మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయ్యేసరికి అటెండర్ వచ్చాడు. గోపాల్రావ్ అమెరికాలో చాకుల్లాంటి ఆడ అసిస్టెంట్ల చేత పని చేయించుకువచ్చాడు. వాళ్ళు తొమ్మిదంటే తొమ్మిదింటికే వచ్చేవారు. ఎనిమిదంటే ఎనిమిదింటికే వచ్చేవారు. గోపాల్రావ్ అటెండర్ మీదందుకని ఎగిరిపడ్డాడు.

"అంటెండరూ! అటెండరూ! నువ్వెందుకు టైముకి లాబ్‌కి రాలేదు?" అని అడిగాడు గోపాల్రావు.

"రాజుగారు రైలు స్టేషనకి వెళ్ళి, ఢిల్లీకి రిజర్వేషన్లు చేయించుకు రమ్మన్నారు. ఢిల్లీ రైళ్ళ కౌంటర్ దగ్గర ఎంత క్యూ వుంటుందో మీకు తెలియదా? అందుకని ఆలస్యం అయింది" అన్నాడు అటెండర్.

అక్కడితో గోపాల్రావ్, గాలం దగ్గరకు వెళ్ళి "డాక్టర్ గాలం! డాక్టర్ గాలం! మీరెందుకు అటెండర్ని రైలు స్టేషన్‌కి పంపారు?" అని అడిగాడు.

గాలం ఫెళ ఫెళా నవ్వాడు- "బాగుంది, మనం అటెండర్ని రైలు స్టేషన్‌కి పంపకపోతే, వాళ్ళు రిజర్వేషన్ల గుమస్తాని మన లాబ్‌కి పంపుతారా?" అని అడిగాడు.

"మీ పర్సనల్ పని మీద లాబ్ అటెండర్ని పంపటం- అదేం ధర్మం?"

"నా పర్సనల్లా! భలేవారే! ఢిల్లీలో ఏదో కాన్ఫరెన్స్ వుంది, మన ఆర్గనైజేషన్ నన్నక్కడికి డెలిగేట్‌గా పంపుతోంది. కనీసం ఆర్గనైజేషన్ పని మీద ప్రయాణం చేస్తున్నప్పుడైనా, అటెండర్ని పంపకపోతే ఎట్లా? నే వెళ్ళాలా? నాకేం పట్టింది. ఆ మాటకొస్తే... నా క్కోపం వస్తే ఢిల్లీ వెళ్ళటం మానేస్తాను...ఆఁ!" అన్నాడు గాలం.

గోపాల్రావ్‌కి హఠాత్తుగా గుర్తుకు వచ్చింది, కాన్ఫరెన్స్‌కి వెళ్ళటానికి తనూ రిజర్వేషన్లు చేయించుకోవాలని. అసలు విషయం మర్చిపోయి "నా డెప్యుటేషన్ మాటేమైంది?" అని అడిగాడు.

"ఏమవాలి?" అంటూ ఆశ్చర్యం నటించాడు గాలం.

"మిమ్మల్ని రికమెండు చెయ్యమని కోరాను కదా!" అన్నాడు గోపాల్రావ్ నిజంగా ఆశ్చర్యపోతూ.

"మీరోసారి అట్లాంటిదేదో అన్నారు. మీరు మళ్ళీ ఆ విషయం గురించి ఎత్తలేదు. దాన్దేముంది గాని, పైకి మీరా విషయం ఉత్తరం రాశారా?... అదే డెప్యూట్‌చెయ్యమని రిక్వెస్ట్ చేస్తూ" అంటూ అమాయకంగా అడిగాడు గాలం.

"మీరు రాస్తా రనుకున్నాను."

"మీరు పేపరు డైరెక్టుగా కాన్ఫరెన్సుకి పంపినట్టే పైకి కూడా అల్లాగే మీరు డైరెక్టుగా రాశారనుకుని అశ్రద్ధ చేశాను. మీరోసారి నాకా విషయం గుర్తు చెయ్యాల్సింది" అంటూ అసలు రంగు బయట పెట్టాడు.

"కనీసం మీరు కాన్ఫరెన్స్‌కి వెళ్ళటానికి అనుమతి కోరినప్పుడైనా మీకు నా విషయం గుర్తు రాలేదా?"

"రాలేదు"

"ఎట్లా రాకుండా ఉంటుంది?" ఈసారి గోపాల్రావ్ తీవ్రంగా అడిగాడు.

డాక్టర్‌గారికి కోపం వచ్చింది. "మీకు తన కోపమే·తన శత్రువు అన్న పద్యం రాదా? మీ పనుల విషయంలో మీరే శ్రద్ధ తీసుకోనప్పుడు నేను తీసుకుంటానని ఎట్లా అనుకున్నారు?" అని చిందులుత్తొక్కాడు. గోపాల్రావ్ ఏదో చెప్పబోతే, "మీతో ఇంత వరకు మాట్లాడిందే ఎక్కువ

మీకు సమాధాం చెప్పుకోవాల్సిన అవసరం నాకు లేదు'' అంటూ గాలం అక్కడ నుంచి విస విసా వెళ్ళి పోయాడు.

గోపాల్రావ్ ఇంటికి వెళ్ళి రెండు ఆస్ప్రిన్ మాత్రలు వేసుకున్నాడు. ఈ అలవాటు కూడా అమెరికాలో అయిందే!

"ఆఫీసులో ఏమైనా గొడవైందా గోపీ?" అని అడిగింది మణి. గోపాల్రావ్ జరిగిన కథ చెప్పాడు. ఆపైన "గాలం గారల్లా ఎందుకు మాటాడాడో" అని ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"ఏంటమ్మాయి, గోపన్నేంటో అంటున్నాడు" అంటూ రంగంలోకి వచ్చాడు సిద్దయ్య. మణి గోపాల్రావ్ తనతో చెప్పందంతా పూసగుచ్చి తండ్రితో చెప్పింది.

"ఓష్ ఇంతేకదా! నేదెల్సుకొచ్చి జెప్తాగాని నువ్వమ్మాయిన్దీసుకుని సిన్మాకెళ్ళు'' అని గోపన్నని అనుసయించి ఆజ్ఞాపించాడు.

మణి తండ్రి కేసి కృతజ్ఞతతో నిండిన కళ్ళతోను, గోపీకేసి అనురాగం నిండిన కళ్ళతోను చూసింది. గోపీ కరిగి పోయాడు. ఆ మూడ్‌లో 'మణి పిచ్చిది' అనుకున్నాడు. 'పాపం మణిని సినిమాకి తను తీసుకెళ్లక పోతే ఎవరు తీసుకు వెళ్తారు- అది తన విధి' అనుకున్నాడు అందుకని మణితో "తయారవు" అన్నాడు. మణి కళ్ళు ఆనందంతో మెరిసి పోయాయి. మణిని చూసి "పిచ్చిపిల్ల" అనుకున్నాడు సిద్దయ్య అభిమానంగా.

నీలం చీర, నీలం రవిక, నీలం గాజులు, నీలం రాళ్ళ నెక్లస్, నీలం చెప్పులు వేసుకుని, నీలం బొట్టు పెట్టుకుని మణి తయారైంది. (ఈ రచయిత కథల్లో ఇవేం ఉండవని, అందుకనే బోరు కొడ్తున్నాయని అనగా విని బాగుపడదామనే ఉద్దేశంతో ఈ వర్ణ న్నిరికించాను). గోపన్న కూడా తెల్ల పాంటు మీద నీలం ఇంకు మచ్చ, తయారవుతున్న మణిని దగ్గరగా తీసుకున్నప్పుడు మణి పెట్టుకున్న నీలం బొట్టు అంటుకున్న తెల్ల చొక్కా వేసుకుని మణికి మాచింగ్‌గా తయారయ్యాడు.

"అదేమిటి... గోపీ! మంచి బట్టలు వేసుకోండి" అంటూ మణి గారాలు పోయింది. ఆ పైన పిసరంత నీలం ఉన్న టెరికాటన్ పాంటు. నీలం టెరిలిన్ షర్టు, నీలం టై, మొసలి చర్మం జోళ్ళు ఇచ్చి వేసుకోమంది. అవన్నీ వేసుకుని రెండంగుళాల వెడల్పయిన బెల్టు పెట్టుకున్నాడు. (రచయిత మరో మెట్టు పైకి వెళ్ళాడు. మగవాళ్ళకి కూడా ఫాషన్లు మప్పుతున్నాడు).

సిద్దయ్య ఆ సాయంత్రం తనకి తెల్సిన కృష్ణంరాజు దగ్గరికి వెళ్ళి "గాలం రామరాజు మీ చుట్టాలాయనే గదా! మా వాడి నెందుకో అల్లరి పెట్టాడుట. కనుక్కుని నాకు చెప్పాలి'' అంటూ కోరి, "రెండ్రోజులు పోయాక వచ్చి కన్పిస్తాను" అని సెలవు తీసుకున్నాడు. అన్నమాట నిలబెట్టుకుని మూడో రోజు సిద్దయ్య కృష్ణంరాజు దగ్గరకు వెళ్ళి అసలు విషయం కనుక్కుని వచ్చాడు.

సిద్దయ్య ఆ రోజు రాత్రి భోజనాలు అయ్యాక మొదట్లో అనుకున్న ప్రకారం బయటకి వెళ్ళకుండా తెలుసుకున్న కథ గోపన్న చెవినెయ్యడానికి నిశ్చయించుకున్నాడు. "నాకూ త్యాగాలు చెయ్యడం వచ్చు'' అనుకుని మురిసి పోయాడు.

"అమ్మాయి! అల్లుడెక్కడ?" అని మణిని అడిగి మేడ మీదున్నాడని తెలుసుకుని తనూ మేడ మీదకు వెళ్ళాడు. ఓ పెద్ద పొగాకు కాడ మధ్యకు చీల్చి పొడుగ్గా చుట్ట చుట్టాడు. దాన్ని రెండు చేతుల మధ్యా పెట్టి దొర్లించాడు. పటుక్కున చివర కొరికాడు. ఆ కొరికిన ముక్క కాసేపు బుగ్గ నుంచుకుని ఆ పైన ఉమ్మేశాడు. ఇదంతా చేస్తూ గోపన్న నో కంట కనిపెడ్తూనే ఉన్నాడు.

"తెల్సుకున్నావా మావయ్యా?" అని అడిగాడు గోపన్న. అది సిద్దయ్య క్కావలసిన ప్రశ్న.

"ఏ విషయం?" అని అడిగాడు సిద్దయ్య.

"డాక్టరు గాలం ప్రవర్తన విషయం" గుర్తు చేశాడు గోపన్న.

"ఒరే అల్లుడా! ఓమాటంటాను, కోపం తెచ్చుకోమాకు. ఇందులో అంతా నీ తప్పేరా!" అన్నాడు సిద్దయ్య ఉపోద్ఘాతంగా.

"నా తప్పా! ఎల్లా?" అని ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు గోపన్న.

"నీ తప్పే. నీ కాయితాల మీద గాలం పేరు కొట్టేశావంటగా, పైగా అవి కాన్ఫ్‌రెంచుకి నువ్వే డైరెట్టుగా పంపావంటగా?"

"కాయితమా!.... ఓ...... ఆదా....నా పేపర్ మీద గాలంపేరు రాస్తే కదా కొట్టేయడానికి" అన్నాడు నవ్వుతూ గోపన్న.

"గోపన్నా! నీ పెళ్ళికి మీ నాన్న శుభలేఖ విషయంలో ఏం చేశాడురా?"

"ఏం చేశాడు!"

"మీ పెద్దనాన్న పేరు మీద అచ్చేయించాడు. అంతేకాని తన పేరు మీద అచ్చేయించు కోలేదు, అవునా?"

"ఆయన నాకు స్వయానా పెద్దనాన్న. ఆయన మా కుటుంబానికి పెద్ద. దానికీ దీనికీ సంబంధం లేదు. నాకు గాలంగారేమన్నా పెద్దనాన్నవుతారా? ఆయన నా పరిశోధనలో ఏం పాటు పడ్డాడని ఆయన పేరు పెట్టాలి?"

"మీ పెద్దనాన్న నీ పెళ్ళికేం పాటు పడ్డాడు? ఏదో పెద్దాయన బతికున్నాడన్న గౌరవం కొద్దీ మీ నాన్న అల్లా అచ్చేయించాడు అవునా?"

"అవును"

"ఆయన మీ శుభం కోరేవాడని ఆయన పేరుండటం మీకు గౌరవం, శుభం అని పేరేశాడు. అవునా?"

"అవును"

"ఇంకా నీకు దానికీ, దీనికీ సంబంధం కనబడ్డంలేదా?"

"లేదు."

"నువ్వేం సైంటిఫిక్కోడివి? ఈ మాత్రం తెలియనోడివి! ఆయన మీ యింటికి పెద్దయితే ఈయన మీ ఆఫీసుకి పెద్ద. ఆయన పేరెట్టే ఎల్లా శుభం జరుగుతుందో ఈయన పేరెట్టినా అంతే! ఈయనకి మాత్రం నిన్నాశీర్వదించాలని వుండదూ! నువ్వవకాశం యివ్వకపోతే ఎట్లా?"

"అది కాదు మామయ్యా!"

"నువ్వూరుకో. ఇంకేం జెప్పకు, నువ్వు జేసింది తప్పని తప్పు. అయన పేరెట్టకపోడం నువ్వు చేసిన మొదటి తప్పు. ఆయనంతట ఆయనే పెట్టుకునే అవకాశం లేకుండా నువ్వు కాయితాలు డైరేట్టుగా పంపడం రెండో తప్పు. ఈ తప్పుల్జేసి పైగా నువ్వాయన్తో పోట్టాడ్తావా? మా గాంధీ అంత పెద్దోడెల్లా అయ్యాడో తెల్సా! చేసిన తప్పు లొప్పు కోవడంవల్ల. అల్లాంటి గాంధీగారి దార్లో నడిచే సిద్దయ్య అల్లు డెదవ పన్జేశాడంటే నా కెంత నామర్దా. కాయితాలు డైరేట్టుగా పంపినోడివి శాంషన్‌కి ఎందుకని నువ్వే అర్జీ పెట్టుకోలా? నాకు తెలవక అడుగుతాను" అంటూ సిద్ధయ్య గోపన్నని దులిపేడు.

"గాలంగారు రాస్తే సులభంగా శాంక్షన్ అవుతుందని."

"నీ కవసరం వచ్చినప్పుడాయన్రాయాలీ! లాప్పోతే ఆయన వూసే నీ కక్కర్లేదూ?"

"ఆది ఆయన ఉద్యోగ ధర్మం"

"పోరా సన్నాసి! ఇట్టాగే మాట్టాండుంటావు. ఆయనకి మండింది. నే నెళ్ళి ఆయనతో సర్ది చెప్పాను. ఇల్లా పాడై పోతావని తెలిస్తే అమెరికా పంపక పోదును. నే చెప్తే ఆయనెంత ఇదై పోయారు.

"... అసల్నేనెళ్లక పోదునండి ఆ కన్‌స్ఫరెంచుకు. కాని దానికి కాన్పూరి నుంచి సత్తెన్నారాయణ రాజని మావోళ్లబ్బాయ యొస్తున్నాడు. మా అమ్మాయి రాజకుమారిని ఆ అబ్బాయికిద్దా రనుకుంటున్నాం. ఆ అబ్బాయి ఇప్పటి కెన్నుత్తర్రాలాసినా తీరిక లేక మనకేసొచ్చి అమ్మాయిని చూడ్డం పడలేదు. అందుకని అమ్మాయిని ఢిల్లీకి దీసుకెళ్ళి చూపిద్దారనుకుంటున్నాం. ఆడోళ్లిద్దరు వెళ్తే బావుండదు కదా? అందుకని నేను వెళ్తున్నాను. పైగా ఆ కాన్‌స్ఫరెంచులో రెండో రోజున నేను కుర్చీలో కూర్చోవాలి అని వాళ్ళు బలవంత పెడ్తున్నారు. మీరు ఆడపిల్ల తండ్రేకదా! మీ క్కాబోయే అల్లుడి కోసం ఎంతో మంది గాలం వేస్తుంటే మీకెలా వుంటుంది. " అంటూ జెప్పుకొచ్చాడు...

అద్సరే గాని గోపన్నా! యూ ఎన్నంటే ఎంట్రా? గేదెన్న అవెన్న ఎరుగును కాని ఈ యూఎన్న ఎరగును" అంటూ అగాడు.

"యూ.ఎన్. అంటే యునైటెడ్ నేషన్స్. అందులో ఉద్యోగం కోసం గాలంగారు గాలం వేస్తున్నారు. ఆ ఉద్యోగం వస్తే ఇన్‌కమ్‌టాక్స్ వాళ్ళ గొడవల్లేకుండా బోల్డు జీతాలు, పిల్లలకి ఫారిన్ చదువులు చాలా వీళ్ళున్నాయి. ఆ విషయం నీ దగ్గరెత్తాడా?" అని అడిగాడు గోపాల్రావ్.

"ఏదో మాట వరుస కెత్తాడులే. ఢిల్లీలో దాన్సంబంధించినోళ్ళెవరో ఉన్నారని పన్లోపని అదీ చూసుకోవాలని అన్నాడు. నీది చిన్న ఒయిస్సన్నాడు. నీకు ముందు ముందు కానస్ఫరెంచుల కెళ్ళడానికి బోలుడు టైముందున్నాడు. తన అయిదేళ్ళలో రిటైరై పోతాడంట. దీపం ఉండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకోమని నే జెప్పా!"

"రామరాజుగారి కోసం నే కాన్ఫరెన్స్ మానేసు కోవలన్నమాట. నే వెళ్ళకపోతే ఆయనకేం బాధ?"

"నువ్వు మరీ చిన్నంతరం పెద్దంతరం లేకుండా మాట్టాడ్తున్నావ్. అట్టా మాట్టాడకు. తప్పు తప్పే! ఆడపిల్ల లున్నోళ్ళ బాధలు నీకు, మీ నాన్నకు దెల్సి చావవ్. రామరాజుగారు జెప్పారు. కాన్ఫరెంచుకి కాయితా (వ్రాసి నోళ్ళకి కాన్ఫరెంచోళ్ళే నూర్రాపాయిలిస్తార్ట. నీకయినా, నీకే డబ్బు కక్కుర్తేంట్రా మనకి లేదా ఇంకోళ్ళివ్వడానికి. ఆయన, రామరాజుగారు నీకు డబ్బిప్పించలేక పోయినా సెలవిప్పించగలనన్నాడు. అంద్జేత నువ్వు ఢిల్లీ ప్రయాణానికి సిద్ధపడు. రిజర్వేషన్ల సంగతి నేజూసుకుంటా. నీ యెంట నేనూ అమ్మాయొస్తాం".

"అక్కడ నాకు టైముండదు. నేను మీకేం చూపించలేదు."

"నాకు ఢిల్లీ కొత్తంట్రా! నేనమ్మాయికి జూపిస్తాలే. కాన్ఫరెంచోళ్ళకి వసతి కుత్తరం రాసి పడెయ్యి."

2. రైలు ప్రయాణం

గోపన్న, మణి, సిద్దయ్య ఢిల్లీకి ప్రయాణం కట్టారు. సిద్దయ్య మణికి గోపన్నకు ఒక కూపె రిజర్వ్ చేయించాడు. అది ఫిబ్రవరి నెల. అందుచేత రైళ్ళలో రష్ లేదు. రిజర్వేషన్లు మరీ కష్టమవలేదు. తనకి నాలుగు బర్తుల పెట్టెలో ఒక బర్త్ రిజర్వ్ చేయించుకున్నాడు. కారిడార్ టైప్ ఫస్ట్ క్లాసవటంలో సిద్దయ్య పెట్టెకి, మణి, గోపన్నల పెట్టెకీ ఒకటే కారిడార్ ఉంది. అలా ఉండటం వల్ల పిల్లల్నోకంట కనిపెట్టుండటానికి పెద్దాయనకి వీలుగా ఉంది. వాళ్ళు చంద్రుడ్ని, చెట్టు మీది పిట్టల్ని చూసే సమయంలో దూరంగా తప్పుకునే వీలు కూడా వుంది.

రైలు పది నిముషాల్లో బయల్దేరుతుందనగా, రామరాజు గాలం, రాణి గాలం, రాజకుమారి గాలం వచ్చారు. గోపాల్రావ్ వాళ్ళని చూసి చెయ్యూపాడు. గాలం తిరిగి చెయ్యూపాడు. "మీరిలా చేతులూపు కుంటూ పోతే రైలెళ్ళి పోతుంది." అంటూ రాణి కసిరింది. దాంతో గాలం స్ప్రహలోకి వచ్చి, మూడు ఆరల నిద్ర పెట్టె వైపు దారి తీశాడు. వాళ్ళు అందులో ఎక్కటం చూసి గోపన్న ఆశ్చర్యపోయాడు. స్వంత డబ్బులు పెట్టుకుని ప్రయాణం చేస్తున్న తనే ఫస్ట్‌క్లాస్‌లో ప్రయాణం చేస్తుంటే ప్రభుత్వపు డబ్బుతో ప్రయాణం చేసే గాలం మూడో తరగతి ఎక్కటం గోపాల్రావ్‌కి పీనాసితంగా అనిపించింది.

గార్డుబాబు జండా ఊపి, ఈల వేసాడు. స్టేషన్‌లో గంట కొట్టారు. ఇంజన్ కూత వేసింది. ఉన్నట్టుండి గోపాల్రావ్ "మణీ! నువ్వు బర్ట్రాండ్ రసల్ రాసిన ఎ.బి.సి.ఆఫ్ రెలెటివిటి చిదివావా?"

"లేదు ఏం?"

"ఇందాక జరిగిన పనులు ఏ క్రమంలో జరిగాయన్నది. మన మధ్య ఉన్న దూరం, రైలు వేగం, ప్రయాణం చేసే డైరక్షన్ బట్టి మనం నిర్ణయం చేస్తాం. అవి ఇద్దరికి చెరో క్రమంలోను జరిగినట్టు అనిపించే అవకాశం ఉంది."

"లేదు"

"ఎల్లా?"

"మనిద్దరం ఒకళ్ళనొకళ్ళం అనుకుని కూర్చున్నాం కదా?" అంది మణి. అందులో తిరుగు లేని లాజిక్ ఉంది. గోపన్న ఏమనలేకపోయాడు.

"అమ్మాయి రెండు చేగోడీలు పెట్టు" అంటూ సిద్దయ్య పెట్టెలోకి వచ్చాడు టి.టి.ఇ. ఇంకా చార్ట్ సరిజూసుకోలేదు. అందుకు తలుపులు తెరిచే పెట్టారు.

"రాజుగారమ్మాయి బంగారబ్బొమ్మలా ఉంది" అన్నాడు సిద్దయ్య చేగోడీలు నములుతూ. అందం ఎక్కడున్నా సిద్దయ్య పోల్చుకుంటాడు.

గోపన్న ఆలోచించాడు. 'ఉంది' అంటే మణికోపం వస్తుంది. 'లేదు' అంటే అబద్ధం చెప్పినట్టవుతుంది. అందుకని "అద్సరేకని మావయ్యా! అదేమిటాయన గాంధీగారి పెట్టెక్కాడు." అంటూ మాట తప్పించాడు.

"గాంధీగారి శిష్యుడు గాబోలు" అందులో వింతేం ఉందన్న ధోరణిలో

"గాంధీగారి శిష్యుడు ఫస్ట్ క్లాస్ ఖర్చులు గవర్నమెంటు నుంచి రాబట్టున్నాడు."

"అందులో తప్పేముంది. దానికి ఆయన అర్హుడు."

"అందులో ఆదా చెయ్యటం తప్పు కాదా?'"

"ఆదా చెయ్యడం లేదు కదా! ఒక ఫస్టు క్లాసు టిక్కెట్టెడ్తేనేగాని మూడు స్లీపరు టిక్కెట్లు రావు."

"ప్రభుత్వం తన కోసం ఇచ్చిన డబ్బు కుటుంబం మీద ఖర్చు పెట్టడం తప్పు".

"అయితే నువ్వు నీ జీతం మణి మీద ఖర్చు చెయ్యటం తప్పు. పెళ్ళాం పిల్లల మీద ఖర్చు చెయ్యటానికే గవర్నమెంటు మీలాంటోళ్ళకి డబ్బిచ్చేది. అయినా నువ్వే కదా చెప్పావ్. మీ అమెరికాలో పెళ్ళాన్ని పిలవకుండా మొగుడ్నెక్కడకీ పిలవరని, అంటే అర్థం ఏంటి?"

గోపన్న జవాబు చెప్పలేదు. రైలు చెట్టూ చామలు దాటి రాళ్ళ భూమిలోంచి పరుగెడుతోంది. పుచ్చపువ్వులాంటి వెన్నెల జీరోవాట్ బల్బ్ కాంతిలాగా మొత్తగా అందంగా ఉంది. టి.టి.ఇ. వచ్చి వెళ్లాడు. మణి ఆవలించింది. సిగ్నలందుకుని సిద్దయ్య లేచాడు. తలుపు గట్టిగా వేసొచ్చి అంతకన్నా గట్టిగా "గోపీ" అంటూ మొగుడిని వాటేసుకుంది మణి.

★ ★ ★

తెల్లారింది. ఏదో పెద్ద ఊరు వచ్చింది. సిద్దయ్య లేచి కాఫీ తాగటానికి హడావిడి పడటం మొదలు పెట్టాడు. అయినవాడిని కానివాడిని "కాఫీ హై?" అని అడిగాడు. వాళ్ళు 'నై' అన్నారు. సిద్దయ్య రైల్దిగి కాఫీ విషయం కనుక్కోడనికి వెళ్ళాడు. సిద్దయ్యకు హిందీ రాదు. ఇంతలో స్టేషన్ కటకటాలవతలి నుంచి "బడ్జాగాడు ఢిల్లీ పోతున్నాడు" అని ఒకడన్నాడు.

"ఈ అన్యాయాల్ని అరికట్టాలి" అన్నాడు మరొకడు.

తెలుగు వినగానే సిద్దయ్య మొహం కళ కళ లాడింది. వాళ్ళ దగ్గరకి వెళ్ళి "బాబ్బాబు ఇక్కడెక్కడైనా కాఫీ నీళ్ళు దొరుకుతాయా?" అని అడిగాడు.

"మా గొడవల్లో పడి మే మేడుస్తూ ఉంటే మధ్యలో కాఫీ అంటూ ఊదరగొడ్తావేమిటయ్యా?" అని వాళ్ళు జంటగా విసుక్కున్నారు.

"మీ గొడవలా? అవేంటి?" అని సిద్దయ్య కుతూహలంగా అడిగాడు.

"మీ రార్చేవారా? తీర్చేవారా?"

"అవేవీ చెయ్యలేకపోవచ్చు, కాని కత(లాసే వోడోడు మా ఊరోడే ఉన్నాడు. ఆడ్తో చెప్పి మీ గోడు నలుగురికి వినపడేలా చేస్తా. మీ విరోధుల్ని ఏకించేస్తా. పార్లమెంటులో (పెశ్నల డిగిస్తా." అంటూ సిద్దయ్య తన శక్తి సామార్థ్యాల గురించి, పలుకుబడి గురించి చెప్పాడు.

ఒకడు మరొకడు మొహ మొహాల్చూసుకున్నారు. సిద్దయ్య చెరో చెవిలో చెరో సగం కథ చెప్పాడు. ఇంతలో సిగ్నలిచ్చి గంట కొట్టారు. సిద్దయ్య కాఫీ మాట మర్చిపోయి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి రైలెక్కాడు. రైలు బయల్దేరబోతోంది. సిద్దయ్య కిందాక ఒకడు చూపించిన బడ్డా అతని లడ్డూ లాంటి భార్య తన పెట్టెలో కనిపించారు. మరొకడు చూపించిన పెద్ద మనిషి కిటికీ దగ్గర నిలబడి, 'నేరేప్పొద్దున్న బయల్దేరి రానా?" అని రైల్లోని లావుపాటి పెద్దమనిషిని అడుగుతున్నాడు.

"వద్దమ్మా గవర్నమెంటసలే ఖర్చుల్లో ఉంది. ఈ యేడు మనం కొంచెం పొదుపుగా ఉండాలి" అన్నాడు లోపలివాడు. ఇవి వాళ్ళిద్దరు ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుకోటం చేత సిద్దయ్యకి చూచాయగా అర్థమయ్యాయి.

అప్పుడే దంపతుల పెట్టిలో ని(ద లేచిన గోపన్న కిటికీలు తెరిచాడు. అతనికి పక్క కిటికి దగ్గర ప్లాట్‌ఫామ్ మీద నిలబడ్డ పెద్దమనిషి "నేను వస్తాను" అంటూ తల్లి వెంటబడే చిన్నపిల్లాడిలాగా రైలు వెంటపడటం కనిపించింది.

"వద్దమ్మా! నీకు ఢిల్లీ నుంచి మంచి పేరు తెస్తాను" అంటూ లోపలున్న భారీ మనిషి తల్లి పిల్లాడిని బుజ్జగించినట్టు బుజ్జగించటం వినిపించింది. ఆ మనిషి భారీగా ఉంటాడన్న విషయం గోపన్నకి కొంత ఆలస్యంగా తెలిసింది.

రైలు వేగం అందుకుంది. సిద్దయ్య "హియర్ కాఫీ వేర్ గెటింగ్?" అంటూ ఆ దంపతుల్ని (పశ్నించాడు. అందులో ఆడ శాల్తి బడ బడా ఏదో చెప్పింది. సిద్దయ్యకి అర్థం కాలేదు. బహుశా ఆవిడ హిందీలో జవాబు చెప్పుంటుంది అనుకున్నాడు. ఇంతలో గోపన్న బాత్ రూమ్ నుంచి వస్తూ కనిపించాడు.

"గోపన్నా" అంటూ సిద్దయ్య పిల్చాడు. అల్లుడిని దంపతులకి పరిచయం చెయ్యబోయి చేతకాక ఊరుకున్నాడు.

గోపన్న "ఆయామ్ డాక్టర్ గోపా(లావ్ ఆఫ్..." అంటూ పరిచయం చేసుకున్నాడు.

"ఆయామ్ డాక్టర్ మూఢేశ్వర్" అంటూ లావటతను చెయ్యి జాచాడు.

"మీ గురించి విన్నాను. మీ తం(డిగారు కేం(దంలో మం(తి కదా?"

"అవును" అన్నాడు మూఢేశ్వర్ వినయంగా, "ఈవిడ మా ఆవిడ" అంటూ భార్యను పరిచయం చేశాడు. "పేకాడ్దామా.... నేను అమెరికాలో ఉన్నప్పుడు పోకరాడ్డంలో నన్నుమించిన ఇండియన్ ఉండేవాడు కాదు" అంటూ వినయంగా చెప్పుకున్నాడు.

"అమెరికాలో కూడా మీ గురించి విన్నాను. ఇప్పుడెక్కడికి వెళ్తున్నారు?"

"ఢిల్లీలో కాన్ఫరెన్స్‌కి, మీరో?"

"నేనూ అక్కడికే"

"ఈయన....?"

"మా మామయ్య"

సరిగ్గా ఆ సమయంలో సిద్దయ్య "ఒరే గోపన్నా! ఆయన్ని కాఫీ విషయం అడగరా" అంటూ సణగటం మొదలుపెట్టాడు. గోపన్న మూర్తేశ్వర్‌ని అడిగాడు. వచ్చే స్టేషన్‌లో కాఫీ దొరుకుతుందని, దొరకకపోతే స్టేషన్ మాస్టరు ఇంటికివెళ్లి చేయించి పట్టుకొస్తాడని అంత వరకు రైలాగుతుందని, ఆ ఊర్నించే తన తండ్రి పార్లమెంటుకి ఎన్నికైనాడని వినయంగా చెప్పుకున్నాడు.

"మీకు చాలా శ్రమిస్తున్నాను."

"శ్రమేం లేదు."

గోపన్న లేచి తన పెట్టె వైపు కదిలాడు. సిద్దయ్య వెనకాతలే బయల్దేరాడు. మాటల్లో గోపన్న " ఆయన చాలా మంచివాడులా ఉన్నాడు." అన్నాడు.

"ఇతడి కత తెలిస్తే అల్లా అనవ్."

"నీకు తెలుసా?"

"తెలుసు"

"అయితే చెప్పు."

"తెల్లారిందీ కథలకి" అంటూ మణి విసుక్కుంది.

"నీకు బోరుకొడుతుందనే ఢిల్లీ రావద్దన్నాను. పత్రికలలో ఇల్లాంటి కథలొస్తే పేజీల్తిప్పేస్తావు కదా! అల్లాగే మావయ్య కథ మొదలు పెట్టగానే పై బర్తెక్కి నిద్రపో" అని తెలుగులో అని ఆపైన ఇంగ్లీషులో "పాపం అసలే రాత్రంతా నిద్దరలేదు" అన్నాడు అమెరికన్ యాసతో. మణి బుగ్గలు ఎరుపెక్కగా మణి పై బర్త్ కెక్కింది.

"చెప్పు మామయ్యా?" అన్నాడు గోపన్న. సిద్దయ్య మణి కేసి క్షమించమన్నట్టుగా చూసి కథందుకున్నాడు.

3. తక్కువ పేర్లు - ఎక్కువ సుఖం కథ

"ఇంగదా కెళ్ళిపోయిందే, ఆ ఊళ్ళో ఓ గవర్మెంటు లాబెట్రీ ఉంది, అందులో వెత్రి వెంగన్నరావు 'బి' సైంటిస్టుగా ఉన్నాడు. అతనెక్కడుంటే అక్కడి వాళ్లతన్ని వెట్టికుట్టె కింద కట్టి మోసం చేస్తూ ఉంటారు. అదే లాబెట్రీలో పి.వి.రావు అని మరో తెలుగోడున్నాడు. అందుకని స్నేహితులతన్ని పండిత వీరభద్రరావు అంటారు. కాని అతనికి ప్రపంచ గ్నానం నాకున్నదాంట్లో వెయ్యో వంతు లేదు. అందుకని అతన్ని పిచ్చి వీరబద్రరావు అని కూడా అంటారు స్నేహితులు. ఇతడు సైంటిస్టు 'ఎ'. మనం ఏదైనా గొప్పగా ఉందని చెప్పడానికి 'ఎ' క్లాసని, రెండో రకాన్ని 'బి' క్లాసని అంటామా! అదేంటో గోపన్నా! ఈ సైంటిపిక్కోళ్ళు అన్నీ తల్లకిందులే!..." అంటూ కథాపాడు సిద్దయ్య.

"అదికాదు మావయ్యా! పైకి పోయిన కొద్దీ సామర్థ్యం క్షీణిస్తుందని ఒక సూత్రం ఉంది. అంటే సమర్థులు అన్నిచోట్లా కింద తరగతుల్లోనే ఉంటారన్నమాట. సైంటిస్టులలోనూ అంతే! అందుకని కింది వాళ్లని 'ఎ' సైంటిస్టులు అంటారు. ఉద్యోగంలో పైకి పోయిన కొద్దీ సామర్థ్యం తగ్గుతుంది కదా! అందుకని వాళ్లకి డి.ఇ.ఎఫ్. అంటూ నామకరణం చేశారు." అంటూ సిద్ధయ్యకి గోపన్న వివరించాడు. సిద్ధయ్యకి అర్థం కాలేదు. కాని అర్థమైనట్టు పోజు పెట్టి కథందుకున్నాడు.

"ఇంతకు గవర్మెంటోళ్ళు ఓ రోజున మీ లాబొరేట్రీలో ఇదిగో ఈ విషయం మీద పరిశోధనలు చెయ్యండంటూ ఉత్తరం రాశారు. దానికి జవాబుగా ఈ మూఢేశ్వర్ "దానికి మాకు ఏ సంబంధం లేదు. అది మరో లాబొరేట్రీ చెయ్యాల్సిన పని" అంటూ జవాబు రాశాడు.కాయితం "ఇది మీదే!" అంటూ తిరిగొచ్చింది. ఎందుకంటే ఆ పరిశోధనలు చెయ్యమని ఆ తాకీదు సి.ఎమ్. ఆఫీసు నుంచి వచ్చిందట.

అప్పుడు మూఢేశ్వర్ "నేను పాలనకి సంబంధించి నోడిని. పరిశోధనకి సంబందించినోడిని కాను. నువ్వు జూస్కో" అంటూ తనకింద ఉన్న ఒక 'సి' సైంటిస్టు కిచ్చాడు. ఆడ్నాదికాదు బొమ్మన్నాడు. మరోడి కిచ్చాడు. ఆడూ ఇదే ధోరణి. "పంట లేసుకోండి" అన్నాడు. ఆళ్ళొప్పుకోలా. మూఢేశ్వర్ గ్గోపం వచ్చింది. 'కోడి-కొంగ" ఆడి తేల్చాడు. దానికీ వాళ్లొప్పుకోలా. చివర్నారిగా చీట్లేశాడు. అందులో బెనర్జి పేరుంది.

ఆ మర్నాడెదా ప్రకారం లాబొరేట్రీ కాలస్యంగా వచ్చిన బెనర్జి బల్లకి తల అన్చి నిద్దర మొదలు పెట్టాడు. అయితే రోజూలా నిద్దర పట్టలా. కణతల్నొక్కుకున్నాడు. అయినా పట్టలా.

ఆ సమయంలో ఏదో అడగటానికి వి.వి.రావ్ ఆ గదిలో కొచ్చాడు. మామూలుగా అయితే బెనర్జి తన నిద్దరతగాడు పాడ్చేసినందుకుగాను అగ్గి బుగ్గవును. కాని ఆ రోజు అతనికి వి.వి.రావ్ మీద అభిమానం పొంగుకొచ్చింది. "చూ(డ్రావూ! నాకు నీ మీద బోలుడు నమ్మకం ఉంది. ఒకే లాబొరేట్రీలో పన్జేస్తున్న మనం అన్న దమ్ముల్లాంటోళ్లం. ఈ కాయితం గవర్మెంట్నుంచి నా చేతి కొచ్చింది. అందులో ఉన్న విషయం నా కంతు పట్టినా దాన్నంతు తేల్చటం నాకు రాదు. వచ్చేమోగాని 'సి' సైంటిస్టుగా మారినప్పటి నుంచి ఏదీ గ్నాపకం ఉండి చావడం లేదు. ఈ కాయితంలో ఉన్న విషయం గురించి నా దగ్గర రెండు పుస్తకాలున్నాయి. ఇవి రష్యా వెళ్లినప్పుడ్దెచ్చా. అవో సారి చదువు" అంటూ ఆ కాయితాన్నీ, ఓ రెండు పుస్తకాల్నీ వి.వి.రావుకి అంటగట్టాడు. వి.వి.రావ్ అవి పుచ్చుకుని బయటకెళ్లాడో లేదో బెనర్జికి అవలింత వచ్చింది. కళ్లు మూసుకు పోయాయి.

వి.వి.రావు చచ్చీ చెడీ రాత్రింబగళ్ళు ఆ పుస్తకాలు చదివి, అవి చెత్తని తేల్చుకుని సరైన పుస్తకాలు లైబ్రరీలో వెతికి పట్టుకుని, ఆ విషయం గురించి చదివి జీర్ణించుకొని పరిశోధన మొదలెట్టాడు. అది పెద్ద సముద్రంలా కనిపించింది. అప్పుడతను బెనర్జి దగ్గరికెళ్లి "మీకు రెండ్జేతులున్నాయి కదా! అందులో ఒకటి సంతకాలు పెట్టడాని కుంచేసుకుని రెండోదానో నాకు సహాయం చెయ్యండి." అంటూ కోరాడు.

"నాక్డీరుబడి లేదు, ఆ పి.వి.రావు, అదే కొత్తగా చేరినతను, ఏ గోరునీ పెరగనీయకుండా మొదట్లోనే గిల్లేస్తున్నాడు. అతగాడికి పన్లేదుట. అతన్నడుగు. ముఖ్యమైన విషయాల్లో దప్ప, ఇటువంటి చిన్నచిన్న విషయాలకు నా దగ్గరకొచ్చి నన్ను డిస్టర్బు చెయ్యకు" అంటూ వి.వి.రావును పంపించేసి నిద్రలో పడ్డాడు.

వి.వి.రావు, పి.వి.రావు సహాయం కోరాడు. పి.వి.రావు ఎగిరి గంతేశాడు. కొద్ది రోజుల్లోనే పి.వి.రావు గోళ్ళు చూడముచ్చటగా పెరిగాయి. ఎట్లాగైతేనే ప్రాజెక్టు పూర్తయింది. రిపోర్టు రాశారు. అది గవర్మెంటు కెళ్ళింది. అంతవరకు సమస్య రాలేదు.

ఆ రిపోర్టుని కాన్ఫరెంచులో చదువుతామని దానికి అనుమతి కావాలని వి.వి.రావు మూఢేశ్వర్ ద్వారా అర్జీ పెట్టుకున్నాడు. గవర్మెంట్సరేనంది. అక్కడే సమస్య వచ్చింది.

వి.వి.రావు ఆ రిపోర్టును పేపరు రూపంలో రాసి తన పేరు ముందు, పి.వి.రావు పేరు తరువాత పెట్టి బెనర్జి చేతికిచ్చి కాన్ఫరెంచుకి పంపమన్నాడు. అది చూసి బెనర్జి "ఇదేం బాగాలేదు" అని వి.వి.రావు పేరుకు తన పేరు ముందు కలిపి "ఇప్పుడు బావుంది" అన్నాడు. వి.వి. రావు ఏమీ అనలేక ఊరుకున్నాడు.

"బేనర్జి, వి.వి.రావు మరియు పి.వి రావు.... ఛఛ ఇద్బాలా పొడుగ్గా ఉంది. బీహార్ మంత్రివర్గంలావుంది." అనుకున్నాడు బెనర్జి వి.వి. రావువెళ్ళి పోయిన కొంతసేపటికి, అందుకని తోక కత్తిరించి బెనర్జి మరియు వి.వి. రావ్ అని మార్చాడు. "ఇప్పుడు బావుంది" అనుకున్నాడు. ఆ విషయం వి.వి.రావ్‌కి కబురెట్టి చెప్పాడు.

"పి.వి. రావ్ పేరెందుకు తీసేశారు?" అని అడిగాడు వి.వి. రావు.

"పి.వి. రావు నీకు సహాయం చేశాడు. అంతే కదా! అట్టా అయితే లాబెట్రీలో ఉన్న టెక్నీషయన్లు, హెల్పర్లు అందరూ నీకు సహాయం చేశారు. వాళ్ళ పేర్లుకూడా పెట్లాలి."

"అయితే మీ పేరెందుకు?" అని వి.వి. రావు కోపంగా అడిగాడు.

"ఆ ప్రాజెక్టు నీకిచ్చింది నేను. నేను మరొకరి కిచ్చుంటే, పైగా నీకు పుస్తకాలిచ్చింది నేను," అంటూ 'ఈ మాత్రం తెలియదా?' అన్న ధోరణిలో కసిరాడు.

జరిగిన విషయం వి.వి.రావు ద్వారా పి.వి.రావు "పోన్లెండి గురూ గారూ! ఇదో అనుభవం" అన్నాడు.

అక్కడ్తో కతవలా!

బెనర్జి ఆ కాయితాల్పుచ్చుకుని మూఢేశ్వర్ దగ్గర కెళ్ళాడు అవి జూస్తునే...

"మనమేదో పేపర్రాసినట్టున్నామే!" అన్నాడా పెద్దమనిషి. బెనర్జి మాట్లాడలేదు.

సొంతం చూసి ఆ పెద్దమనిషి "నా పేరెందుకెట్టలా?" అని వినయంగాను, నిక్కచ్చిగాను అడిగాడు.

"మీకు పాలనల్తోనేగాని పరిశోధనల్తో ఏం సంబంధం లేదన్నారు గదా!" అంటూ బెనర్జి చురకంటించాడు. మూఢేశ్వర్ పగలపడి నవ్వాడు. బెనర్జి వీపు మీద రెండు చరుపులు

చనువుగా చరిచాడు. చరిచాక మళ్ళీ నవ్వాడు. "పాలనంటే అందరికీ పన్లు పంచి పెట్టడం, ఫలితాన్ని అందరితోపాటు పంచుకోడం. అయినా ఈ లాబెట్రీ నుంచి ఏ కాయితం నా పేర్లేకుండా బయటకి పోదుకదా? మరి ఈ పేపరు ఎట్లా పోతుంది? ఈ మాత్రం తెలియకపోతే నువ్వు ఈ 'డి' సైంటిస్టువి ఎట్లా అవుతావ్?" అని మందలించాడు.

ఆ పైన తనే చనువుగా మూఢేశ్వర్, బెనర్జి మరియు వి.వి. రావ్‌గా దిద్దాడు. దిద్ది ఓ క్షణం ఆగాడు. "ఈ అయిదు కాయితాల పరిశోధనకి మూడు పేర్లేంటోగా లేదూ! మనద్దరి పేర్లు ఉంటే చాల్దా?" అంటూ వి.వి. రావ్ పేరు దీసిపారేశాడు. "అసలు పన్జేసిందతడు" అన్నాడు బెనర్జి బాధగా.

"పన్జేస్తే ప్రమోషన్‌కి రికమెండ్ చేద్దాం, నువ్వు 'డి' సైంటిస్టుయినప్పుడతను 'సి'. అవుతాడు. అంతేగాని ఈపేపర్మీద అతని పేరు పెట్టడం ఎందుకు? పైగా ఈ కాన్ఫ్రెంచుకి పెద్దపెదోళ్ళంతా వస్తారు. అక్కడికి మనలాంటి పెద్దోళ్ళెళ్తేనే గౌరవంగా ఉంటుంది. అయినా ముగ్గురి పేర్లుంటే ఇందులో ఎవరెవరు ఢిల్లీ వెళ్ళాలన్న ప్రశ్న వస్తుంది. గవర్మెంటు ఖర్చులో ఉంది. పొదుపు చెయ్యమంటోంది. ఇద్దరయితే ఏదో తంటాలు పడొచ్చు. ముగ్గురైతే మంద, మంద కాన్ఫ్రెంచు కెళ్ళడానికి చేటు, ఈ వెత్రినాగమ్మ అక్కడికి వచ్చినా ఏం మాట్టాడగల్డు?' ' అంటూ మూఢేశ్వర్ బెనర్జికి గ్నాన బోద చేశాడు.

అయితే నిజంగా అస్సల్విషయం దెల్సిన కుర్రాళ్ళకి చాకచక్యంగా కప్పదాట్లు వేస్తూ జవాబు చెప్పాల్సిన అవసరం లేదని, కాన్ఫ్రెంచులో సరియైన జవాబులు చెప్తే తప్పించుకోవాల్సిన ప్రసక్తే లేదని ఈ పెద్దాళ్ళు సరియైన జవాబు తెలియక ఏదో ఒకటి చెప్పి తప్పించుకుని, ఆ చాకచక్యమే ముక్యం అనుకుంటార్ట. ఏద్దైతేనేం ఈ ఉపన్యాసం మూలంగా బెనిర్జ మూఢేశ్వర్‌తో లాలూచీ పడ్డాడు.

అందుకని ఆ పేపరు వాళ్ళిద్దరి పేర్లతో కాన్ఫ్రెంచుకు వెళ్ళింది. బెనర్జి ఆ విషయం వి.వి. రావ్ దగ్గర్దాచాడు. కాన్ఫ్రెంచుకు మూఢేశ్వర్ బయలుదేరిన రోజునే బెనర్జి పాపం బద్దలయింది. మూఢేశ్వర్ కాన్ఫ్రెంచుకెళ్ళే పేర్లలో తనొక్కడిదే రాసుకుని బెనర్జీ దొదిలేశాడు. బెనర్జీ కావిషయం తెలియగానే "ఓర్నక్కా" అనుకున్నాడు.

"ఇదిగో వి.వి. రావూ! నేన్నీ పేరెట్టి పేపరు మూఢేశ్వర్ చేతికిచ్చినా. అతనేమో పేపరు మీద తన పేరెట్టుకుని, నీ పేరు తీసేశాడు. ఇవాళే నాకా విషయం తెలిసింది. పైగా తనొక్కడే ఢిల్లీ వెళ్తున్నాడు" అంటూ వి.వి. రావుని పుసిగొల్పాడు.

"నువ్జేసిన పనే అయినా చేశాడు" అన్నాడు వి.వి. రావ్.

ఇతన్తో లాభం లేదని గమనించి బెనర్జి "నేనూ వస్తాను" అంటూ మూఢేవ్వర్ వెంటబడ్డాడు. అది నువ్వే జూశావ్.

నువ్వు చూడనిది పి.వి.రావ్, పి.వి. రావ్ స్టేషను బఘుట నిలబడి నినాదాల్జేయటం."

... అంటూ సిద్ధయ్య కథ ముగించాడు, మణి నిద్దరాపి లేచింది. రైలు ప్రక్క స్టేషనులో అగింది. కాఫీ లొచ్చాయి.

4. స్వాగత సత్కారాలు

మధ్యాహ్నానికే చేరాల్సిన రైలు మధ్యదారిలో లోకోమెన్, గార్డులు స్టేషను మాస్టర్లు మెరుపు సమ్మెను చేయటం వల్ల, సాయంత్రానికి ఢిల్లీ జేరింది. గోపాల్రావు, మణి, సిద్దయ్య రైల్దిగి సామాన్లు దింపించారు. రామరాజు గాలం, రాణి గాలం, రాజు కుమార్తె గాలం వాళ్ళకోసం వచ్చిన చుట్టాల్తో వెళ్లిపోయారు. మూర్తేశ్వర్ కోసం వాళ్ళ నాన్న పోలీసుల్నిచ్చి ఇంపోర్టెడ్ కారు పంపించాడు. అందుకని వాళ్ళు వెళ్ళి పోయారు. గోపాల్రావు, మణి, సిద్దయ్య మిగిలిపోయారు.

తలకి టర్బను, చొక్కాకి బాడ్జి, మొహానికి గడ్డం పెట్టుకున్న అతను వచ్చి "హావ్ యూ కమ్ ఫర్ ది కాన్ఫరెన్స్" అని అడిగాడు. గోపాల్రావు అవునన్నాడు. "అయితే మీ గురంచి మా బస్సులు బయట వేచున్నాయి. అవి మీరు పోవాల్సిన చోటుకు తీసుకుపోతాయి.." అని చెప్పాడు.

గోపాల్రావు వాళ్ళ సామాన్లతో అక్కడకు చేరుకున్నాడు. అక్కడ నిలబడ్డ బాడ్జీవాళ్ళు "ఎక్కడికి వెళ్ళాలి మీరు" అని అడిగారు.

"మా కెక్కడ ఎకామెడేషన్ యిచ్చారో తెలియదు" అన్నాడు గోపాల్రావ్.

వాళ్ళు దూరంగా కూర్చున్న ఎత్తుముడి పంజాబి డ్రెస్సమ్మాయిని చూపించి, "అక్కడికి వెళ్ళి అడగండి" అన్నారు. సిద్దయ్య, హుటాహుటి అక్కడకు చేరుకుని ఏమడగాలో తెలియక వెనక్కు వచ్చాడు. అప్పుడు గోపాల్రావు వెళ్ళాడా అమ్మాయి దగ్గరకి, ఆ అమ్మాయి ముందర 'ఆర్' అక్షరంలో వెదికి లేదని తేల్చుకుని 'జి'లో వెతికింది. వెతికి పట్టుకుంది, గోపాల్రావు వాళ్ళకి అడవిలో కట్టిన కొత్త హాస్టల్లో చోటిచ్చారు.

గోపాల్రావు ఓ బస్సు దగ్గరకెళ్ళి "కొత్త హాస్టలుకి వెళ్తుందా?" అని అడిగాడు బాడ్జీ పెట్టుకున్న అబ్బాయిని.

"వెళ్ళదు" అన్నాడు

"ఏది వేళ్తుంది?"

"క్షమించాలి. తెలియదు"

"ఎవరికి తెలుస్తుంది?"

"అదీ తెలియదు, ఇది ఢిల్లీ. ఇక్కడ ఎవడి గొడవ వాడిదే! మరొకడి పని గురించి ఎవరికీ తెలియదు."

గోపాల్రావు అన్ని బస్సుల దగ్గరా అడుగుతూ పోతుంటే తొమ్మిదో బస్సువాడు "యిది వెళ్తుంది. మీరు నేరుగా యిక్కడికి రాకుండా చాలా ఆలస్యం చేశారు" అన్నాడు. గోపాల్రావు జవాబు చెప్పకుండా అందులో సామాన్ని, మణిని, సిద్దయ్యని ఎక్కించాడు. మరో రైల్ని కూడా చూసుకుని బస్సు బయల్దేరింది.

బస్సు వెళ్ళి వెళ్ళి అడవిలాగా అందంగా వున్న చోట ఆగింది. అక్కడ గోపాల్రావు,

అతగాడి భార్య, మామగారు దిగబడ్డారు. బస్సు వెళ్ళిపోయింది. అప్పుడో చౌకీదా రక్కడికి కర్రూపుకుంటూ వచ్చాడు. హిందీలో ప్రశ్నించి ఆ తరువాత "అరోరా సాబ్" అంటూ పిలిచాడు. అరోరా సాబ్ వచ్చాడు. స్వాగతం చెప్పాడు. గదులు తెరిచాడు. అందులో మంచాల మీద పరుపుల్లేవు. కొళాయిల్లో నీళ్ళులేవు. గోపాల్రావు అన్నీ పరీక్షిస్తుంటే అరోరా సాబ్ "ఇది కొత్తగా కట్టారు. సౌకర్యాలు పూర్తిగా ఏర్పాటవలేదు" అంటూ ఓ చిన్న నవ్వు నవ్వాడు.

"ఇది యింకా గవర్నమెంటు పుస్తకాల ప్రకారం, దీన్ని అఫిషియల్‌గా కమీషన్ చెయ్యలేదు' ' అంటూ సమాచారం అందించాడు.

రాత్రైతే అందులో లైట్లు వెలగలేదు. క్రితం రాత్రే లైట్లు పోయాయని అది టెంపొరరీ లైనవటం వల్ల ఎవరు బాగుచెయ్యాలో తెలియక ఎవరూ బాగుచేయలేదని అరోరా సాబ్ చెప్పాడు.

"ఈకొవ్వొత్తులుంచండి" అన్నాడు 'ఎట్ యువర్ సర్వీస్' ధోరణిలో.

"నేనిక్కడుండను. నాకు వేరే చోటు కావాలి" అన్నాడు గోపాల్రావ్.

"అల్లా అయితే మీరు రాక్రా సాబ్‌ని కలుసుకోవాలి.

"ఆయనెక్కడుంటాడు?"

"కాన్ఫరెన్సు జరిగేచోట, మెయిన్ ఆఫీసుంది. అక్కడ,"

"ఇప్పుడుంటాడా?"

"ప్రొద్దున్న ఏడు గంటల నంచి రాత్రి పన్నెండు దాకా వుంటారు,"

ఇంతలో మరో బస్సుడు జనం వచ్చారు. ఆ బస్సు అక్కడ్నుంచి మెయిన్ ఆఫీసుకు పోతుందని అరోరా సాబ్ చెప్పాడు. గోపాల్రావు సామాన్లని కుటుంబాన్ని తీసుకుని ఆ బస్సెక్కాడు. తీరా ఆ బస్సు మెయిన్ ఆఫీసుకు వంద గజాల దూరంలో దింపి చక్కా పోయింది. అక్కడ్నుంచి సామాను మోసుకుంటూ మెయిన్ ఆఫీసు జేరుకున్నారు. ఇంతాజేసి అక్కడ రాక్రా సాబ్ లేడు. ఆ రోజు రాత్రి ఏదో నాటకం వుందని, దాన్ని కాన్ఫరెన్స్ ఆర్గనైజర్స్ డెలిగేట్సు కోసం అడిస్తున్నారని, ఆ ఏర్పాట్లు చూడటానికి రాక్రా సాబ్ అక్కడకు వెళ్ళాడని చెప్పారు.

"మీరు నాటకానికి వెళ్ళదల్చుకుంటే పంపే ఏర్పాట్లు చేస్తాం" అన్నారు వాళ్ళు.

"మేం దూరప్రయాణం చేసొచ్చాం, రెస్టు కావాలి."

"అయితే యీ రోజు మీ హాస్టలుకి పోయి పడుకోండి. రేపు మార్చుకుందురుగాని" అని సలహా యిచ్చి మరో బస్సులో వాళ్ళని మళ్ళీ కొత్త హాస్టలుకే పంపించారు.

అక్కడ వాళ్ళు "మీరు గదుల కద్దె కట్టాలి" అన్నారు.

"నేను ముందే కట్టాను" అంటూ గోపాల్రావు కొవ్వొత్తి వెలుగులో రసీదు వెదకి పట్టుకుని చూపించాడు.

"క్షమించాలి, మా కిచ్చిన కాయితంలో ఆ విషయం లేదు. రేపు రాక్రాసాబ్‌తో మాట్లాడండి" అన్నాడు అరోరా సాబ్. గోపాల్రావు జవాబివ్వలేదు.

"ఇల్లాంటి భారీ ఏర్పాట్లు చేస్తున్నప్పుడు చిన్న చిన్న పొరపాట్లు జరుగుతూ వుంటాయి" అన్నాడు మళ్ళీ అరోరా సాబ్.

"ఈ రాత్రి భోజనాలు మాటేమిటి?" అడిగాడు గోపాల్రావ్

"ఒక్కడేం దొరకదు, అడవి. ఇందాక మెయిన్ ఆఫీసుకు వెళ్ళినప్పుడు తినేసి రావాల్సింది."

"ఆ విషయం అప్పుడు చెప్పాల్సింది."

"మీరు తిరిగి ఈ హాస్టలుకే వస్తారనుకోలేదు, క్షమించాలి.'

క్షమాపణలతో గోపాల్రావ్ కడుపు నిండిపోయింది. ఆ రాత్రికి మిగిలిన ఆకలిని తమతో తెచ్చుకున్న చేగోడీలతోను, బిస్కెట్లతోను తీర్చుకున్నారు. వాటర్ బాటిల్‌లో మిగిలిన నీళ్ళని, రామేశ్వరంలో గంగా జలాన్ని వాడుకునేంత పొదుపుగా వాడుకున్నారు. ఇనప మంచాల మీద హోల్డాళ్ళు వేసుకుని పడుకున్నారు.

తెల్లారాక ఎవరో కుర్రాడు టీనీళ్లు బ్రెడ్డు రూమ్స్‌కి తీసుకువచ్చి ఇచ్చాడు. అవి తాగి నిద్రల్లేచారు జనం. స్నానానికి, కాలకృత్యాలకి నీళ్ళు లేవు. జనం ఉగ్రులైపోయారు. రాక్రా సాబ్ అంతుజూస్తామాన్నారు. "మా దగ్గర ఖరీదైన హోటళ్ల రేట్లు పుచ్చుకుని థర్డు క్లాసు వెయిటింగు రూము కన్నా అన్యాయమైన గదులిస్తాడా?" అన్నారు. అనూరుకోలేదు. "చూస్తాం" అని బెదిరించారు. అరోరా సాబ్ పరిగెత్తుకు వెళ్ళి, వచ్చేటప్పుడు జీపులో మనుష్యుల్ని తెచ్చాడు. వాళ్ళు ఏవేవో చేశారు. నీళ్ళు, లైట్లు వచ్చాయి. రాత్రికి పరుపులు వస్తాయన్నారు.

"అవోచ్చేసరికి ఇవిపోతే ఊరుకోం" అన్నారు వీళ్ళు.

"ఎందు కూరుకుంటారూ? ఊరుకోరు" అన్నారు వాళ్ళు!

మనుష్యులు స్నానాలు చేసి కూర్చున్నారు.ఎనిమిదన్నరకి వస్తుందనుకున్న బస్సు ఠంగున తొమ్మిది కొట్టే సరికల్లా వచ్చింది... గోపాల్రావు, మణి, సిద్ధయ్య మిగిలిన జనం బస్సెక్కారు. ఆ బస్సు కాన్ఫరెన్స్ జరిగే చోటుకి తీసుకెళ్ళింది. అక్కడ మెయిన్ ఆఫీసులో ముందర డెలిగేట్స్ రిజిస్ట్రేషన్ పూర్తి చేసుకుని ఆ పైన ఇనాగరేషన్ జరిగే హాలుకి వెళ్ళాలన్నారు.

5. ఇనాగరేషన్

రిజిస్ట్రేషన్ దగ్గరంతా గందరగోళంగా ఉంది. పది మంది జనం పనిజేస్తున్నారు. వాళ్ళ మీద నూరు మంది జనం దాడి చేస్తున్నారు. గోపాల్రావుకి ఆశ్చర్యం వేసింది. పెద్ద పెద్ద సైంటిస్టులు, ప్రొఫెసర్లు కూడా చేపల బజారులోలాగా ఎగబడ్తున్నారేమిటా అని. 'ఇదే కాబోలు నేషనల్ కారెక్టర్' అంటే అనుకున్నాడు. పది నిమిషాల్లో వెనకాతల వారి తోపుల్తో గోపాల్రావు ఓ అమ్మాయి ముందర వచ్చి నిలబడ్డాడు. పేరు చెప్పాడు.

"ఇది 'జి' కౌంటర్"

"నా పేరు 'జి' తోనే మొదలవుతుంది."

"ఇక్కడలేరు. 'ఆర్' ట్రయి చెయ్యండి."

"అదెక్కడ?"

"ఎడంచేతి ప్రక్కనున్న మూడో అమ్మాయి,"

ఆ మూడో అమ్మాయి తను కాదని ప్రక్క అమ్మాయిని చూపించింది, తమ 'ఓ, డబ్ల్యు' తో డీల్ చేస్తోందట, 'ఆర్', 'ఏ' ప్రక్కన అంది. గోపాల్రావు ప్రక్కకి జరిగాడు, ఆ పిల్ల అయిదు నిముషాల పాటు కాయితాలన్నీ గందరగోళం చేసేసి "మీరు కాన్ఫరెన్సుకి రావటం లేదని మీ పేరు కొట్టేశారు" అంది.

"నేనల్లా ఎవరికీ రాయలేదే!"

"రాయలేదా?... రాక్రా సాబ్!" అంటూ కేకపెట్టింది.

ఎక్కడకు వెళ్ళినా రాక్రా సాబ్ పేరు వినిపిస్తోందే అని ఆశ్చర్యపోయి అత్నునేగానే "ఎవ్వనిచే జనించు...." అంటూ గోపన్న భక్తిగా పద్యం పాడుకున్నాడు మనస్సులో.

"ఆయన పేరు లేదు లిస్టులో, పైగా అయన్దగ్గర రశీదులున్నాయి."

"అల్లాగా! అయితే ముందర ఈ బొత్తి ఇన్విటేషన్లు బాగ్ అవీ డాక్టర్ గోపాల్రావు కివ్వు" అంటూ మరొకరి కోసం పేరు పెట్టిన బొత్తి తీసి ఇచ్చాడు.

"అవతలి శాల్తీ వస్తే!" అంది ఆ అమ్మాయి అనుమానంగా,

"అప్పుడ్చూద్దాం... డాక్టర్ గోపాల్రావు, మీకు మధ్యాహ్నం లంచ్, సాయంత్రం టీ ఏర్పాటు చేస్తున్నాం. మీ భార్యకి కూడా! రాత్రిళ్ళు మీ ఏర్పాట్లు మీరే చూసుకోవాలి. రోజూ రాత్రి ఓపెన్ ఎయిర్ ఆడిటోరియమ్‌లో ఎంటర్ టెయిన్‌మెంటుంటుంది. ఇవాల్టి టిక్కెట్లు అయిపోయాయి. రేపు డాన్సుకి ఇస్తున్నాను, తీసుకోండి." అంటూ వివరాలిచ్చాడు రాక్రా సాబ్.

గోపాల్రావు కష్టమో నిష్ఠూరమో ఆ హాస్టల్లోనే ఉండదల్చుకుని రాక్రా సాబ్‌ని మార్చమని అడగలేదు.

గోపాల్రావు వెళ్ళి సిద్ధయ్యతో "మా యిద్దరికీ తిండి ఏర్పాట్లిక్కడే చేశారు మావయ్యా! నువు బయటికి వెళ్ళి భోంచేసి రావాలి," అని చెప్పాడు.

"నా గొడవ నే బడతాలేరా!" అన్నాడు సిద్ధయ్య, మంత్రిగారొచ్చే టయమైంది. డెలిగేట్లు, వాళ్ళ స్వజనం హాల్లో సర్దుక్కూర్చున్నారు. సిద్ధయ్య బయటే నిలబడ్డాడు.

మంత్రిగారు గంటన్నర ఆలస్యంగా వచ్చారు. సిద్ధయ్య ఎదురెళ్ళి నమస్కారం పెట్టాడు. సిద్ధయ్య వేసుకున్న ఖద్దరు బట్టలు, అతన్లోని చొరవ, అంతకు మించి చదువుకోని వాలకం గమనించి "మన్లోవాడే" అనుకున్నారు మంత్రిగారు. అందుకని "బావున్నారా?" అని అడిగాడు తెలుగులో.

"మీరు... పంచాయితీకి వచ్చినప్పుడు ఏర్పాట్లు చేసింది నేనే, గుర్తున్నానా?" అని అడగనట్లుగా అడిగి తనెవరో గుర్తు చేశాడు. మంత్రి గారికా ఏర్పాట్లు గుర్తున్నాయి. అందుకని తన పదవి పోయేలోపల మరోసారి అక్కడికి వెళ్దాం అనుకుంటున్నాడు.

"మంచివారే! మీరు గుర్తులేకుండానా? సుబ్బారెడ్డిగారెల్లా ఉన్నారు? మిమ్మల్నందర్నీ చూడటానికి ఓసారి మీ ఉరొద్దాం అనుకుంటున్నా" అంటూ చనువుగా సిద్ధయ్య భుజం మీద చెయ్యేసి లోపలికి నడిచారు మంత్రిగారు. "తప్పకుండా రండి" అంటూ సిద్ధయ్య ఆహ్వానించాడు.

మంత్రిగార్తో వస్తున్న సిద్దయ్య మావని చూసి గోపాల్రావాశ్చర్యపోయాడు. మంత్రిగారు స్టేజెక్కే వరకు సిద్దయ్య పక్కనే కూర్చున్నారు, ఆర్గనైజర్స్‌కి సిద్దయ్యకి మర్యాద చెయ్యక తప్పలేదు.

కాన్ఫరెన్సు హాల్లో, నడికొప్పు ముళ్ళ వాళ్ళు, వాల్జెడల వాళ్ళు, స్లీవ్‌లెస్ వాళ్ళు, ఫుల్ స్లీవ్స్ వాళ్లు, రకరకాల ఆడవాళ్ళున్నారు. కాన్ఫరెన్సు హాలు పెళ్ళినాటి రిసెప్షన్‌లాగా కోలాహలంగా ఉంది. మంత్రిగారు పదకొండూ పది అయేసరికల్లా వేదిక మీదకు ఎక్కారు, ఆయన్తోపాటు ఆయేటి కాన్ఫరెన్సుకి అధ్యక్షుడైన ప్రొఫెసర్ నవనీతచోర్ వేదిక మీదకు వెళ్ళాడు.

గాయకులు మృదు మధురంగా ప్రార్థన పాడారు. మంత్రిగారు నమస్కారం పెట్టి కూర్చున్నారు. ఆ పైన కార్యదర్శి వచ్చి మంత్రిగారు పొద్దున్నే డేహ్రాడూన్ నుంచి కాన్ఫరెన్సుకి సరియైన టైముకి జేరుకోవాలనే సదుద్దేశంతో కార్లో బయల్దేరారని, తీయితే దార్లో ప్రజలు చీటికి మాటికి కారాపి కష్ట సుఖాలు వెళ్ళబోసుకోపడంలో సున్నిత మనస్సులైన మంత్రిగారవన్నీ ఓపిగ్గా వినటం వల్ల అలస్యం అయిందని చెప్పాడు. గోపాల్రావ్ వెనకాతలెవరో "ఘెరావా చేశారని చెప్పరాదూ?" అని నెమ్మదిగా అన్నాడు.

పదకొండున్నరకి మంత్రిగారు లేచారు. నమస్కారం పెట్టారు, తనకారోజు కార్యవర్గం వారు కార్యక్రమంలో ఓ పావుగంట కేటాయించారనీ, ఇచ్చినంతలోనే ముగిస్తాననీ చెప్పి మంత్రిగారుపన్యాసం అందుకున్నారు. అందులో ఆర్ అండ్ డి అన్నారు. ఎస్ అండ్ టి అన్నారు. ఎ అండ్ బి అన్నారు. ఇంకా చాలా అన్నారు, అయితే ఉపన్యాసం చాలా జనరల్‌గా ఉంది. ఎంత జనరల్‌గా ఉందంటే ఆ ఉపన్యాసం ఏ పరిస్థితుల్లో ఇచ్చినా అతికి పోతుంది. ఎవరికీ ఉపయోగపడనంత జనరల్‌గా ఉంది. పన్నెండయ్యేసరికి మంత్రిగారు నమస్కారం పెట్టి ఉపన్యాసం ముగించి తనకి వేరే పన్లున్నాయని సభకి శుభాకాంక్షలు, క్షమాపణలు చెప్పుకుంటూ నిష్క్రమించారు.

౬. దండుకున్న అమ్మకి పది కూరలు కథ

పన్నెండైంది, అధ్యక్షుడైన ప్రొఫెసర్ చోర్ అధ్యక్షోపన్యానం మొదలు పెట్టాడు. అతగాడు యీ దేశంలో గత పది సంవత్సరాలుగా ఆ శాస్త్రంలో వేరు వేరు శాఖల్లో జరిగిన పరిశోధనల సారం వివరిస్తూ, తన పాండిత్యం ప్రదర్శిస్తూ నలభై నిముషాలు మాట్లాడాడు.

గోపాల్రావ్, ప్రొ.చోర్ తాలూకు సర్వతోముఖమైన పాండిత్యం చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. గోపాల్రావుకి తన ప్రత్యేకమైన శాస్త్రంలో కూడా అంత అపారమైన పాండిత్యం లేదు, అందుకని అపకుండా చప్పట్లు కొట్టాడు. అది చూసి "మన గురుడివ్వాళ చాలామందిని ఇంప్రెస్ చేసి పారేసినట్టున్నాడు," అన్నాడు వెనుకాతల వాళ్ళలో ఒకడు.

"మస్కా కొట్టడంలో మనవాడిని మించిన వాడు లేడు" అన్నాడు రెండోవాడు.

గోపాల్రావు వెనుక్కు తిరిగి వాళ్ళతో పరిచయం చేసుకుని మాటలు కలిపాడు. ఆపైన 'మీరెవ'రని అడిగాడు.

"మేం ప్రొఫెసర్ చోర్ దగ్గర పూర్వం పన్చేసి నెగ్గుకొచ్చిన శిష్యులం" అన్నారు వాళ్ళు

"మీరిందాక మస్కా కొట్టడం అంటున్నారేమిటి?" అని అడిగాడు గోపాల్రావ్.

"పూర్వం నవనీత చోరుడు తను నవనీతం దొంగిలించి, తను తిని ఆరగించుకుని ఆపైన అందరి మూతులకి తను సంపాదించిన వెన్న పులిమి మురిపించాడు. ఈయన అందరూ చదివి అర్థం చేసుకున్న విజ్ఞానాన్ని కాయితాల మీద రాసుకొచ్చి చదివి మురిపిస్తున్నాడు. ఈ మాట మేం అన్నట్టు మీ రెవరితోనూ అనకండి" అన్నారు వాళ్ళు.

"అసలు కథ చెప్పండి" అనడిగాడు గోపాల్రావు. వాళ్ళు బతిమాలించుకుని ఆ పైన చెప్పారు. దాని సారాంశం.

ప్రొ.చోర్‌కి వెన్నంటే ఇష్టం లేదు. అందుకని పేర్లో ఆ భాగం కుదించేశాడు. కాని ఈ వెన్నంటే ఇష్టంలేని పెద్దమనిషికి కీర్తంటే విపరీతంగా ఇష్టం వుంది. అందుకని "కీర్తి కడ్డదారులారు" అంటూ దానిపై స్వతంగా పరిశోధన చేశాడు. మిగిలిన విషయాల్లో ధైర్యంగా అందరి పరిశోధనలను సంగ్రహించి, పేపర్లు రాస్తూ ఉంటాడు. తెలిసినవాళ్ళు నవ్వుకుంటారు, తెలియని వాళ్ళు అతనో మహాజ్ఞాని అనుకుంటారు. వండుకున్న అమ్మకి ఒకటే కూర. దండుకున్న అమ్మకి పది కూరలు కదా! అందుకని ప్రొ.చోర్‌కి పది శాఖల్లోను పాండిత్యం ఉన్నట్టే లెక్క. ప్రపంచంలో ఈ విషయం తెలియని ఆమాయకులే ఎక్కువ. అందుకని వాళ్ళంతా జేరి ప్రొ. చోర్‌ని ఈ కాన్ఫరెన్సుకి అధ్యక్షుడిగా ఎన్నుకున్నారు.

ప్రొ. చోర్‌కి మొదట కొంచెం భయమేసింది. ఉపన్యాసం సరిగా ఉండదేమోనని. ఆపైన అల్లాంటి కష్టమైన పని గొప్పగా చేసి కీర్తి సంపాదించాలన్న వల్లమాలిన కోరిక కలిగింది. అందుకని ఆయన కింద ప్రస్తుతం పన్చేస్తున్న శిష్యులకి పూర్వాశ్రమంలో దేశంలో పోగుపడ్డ విజ్ఞానం మీద వ్యాసాలు వ్రాసి పంపమన్నాడు. మన పవిత్ర భారతదేశంలో గురువు ఎల్లాంటివాడైనా గురుభక్తికి లోటు లేదు, నా కిది కావాలని గురు వడిగితే అయిష్టంతోనైనా ఆ పన్చేస్తాం కాని మానెయ్యం కదా! అందుకని ఓ పది మంది పది శాఖల్లోని విషయాల గురించి వ్యాసాలు వ్రాసి పంపించారు. అవన్నీ కలిసి ప్రొ. చోర్ ఎడిట్ చేసుకున్నాడు. కాని ఆ విషయం అందరికీ తెలియటం ఇష్టం లేక ఎవరికీ అందులో కృతజ్ఞతలు చెప్పుకోలేదు.

అది విన్న గోపాల్రావ్ "ఇదంతా నిజమేనా?' అని అడిగాడు.

"మీర్నమ్మరా? అయిదో పేజీలో ఆరో పేరా చూడండి. అది నిజానికి మీ పేపర్లోది. అది నేను రాస్తూ 'ఈ విషయంలో డాక్టర్ గోపాల్రావ్ అభిప్రాయం ఇది' అంటూ రాశాను. అంటే నేను ఒరిజినల్ డ్రాఫ్టులో మీకు క్రెడిట్ ఇచ్చాను. కాని ప్రొ. చోర్ అద్దీసి పారేసి అవన్నీ తన స్వంత అభిప్రాయం కింద రాశాడు. నిజానికీ శాఖలో అతనికి 'ఓ' అంటే 'ఢం' రాదు. అంత వ్యాఖ్యానం చేసే శక్తేది."

గోపాల్రావ్ అప్పుడా పేపరు శ్రద్ధగా చదివాడు. ప్రొ.చోర్‌కి తన అధ్యక్షోపన్యాసం ఎక్కడో ఒకరో అరో తప్పించి స్థన శల్య పరీక్ష చేస్తూ చదవరన్న విషయం తెలిసుండాలి.

"పదండి, అలస్యం అయితే లంచ్‌లో ఏం మిగలదు," అంటూ శిష్యులు దార్తీసారు, డాక్టర్ గోపాల్రావ్, మణితో సహా అనుసరించాడు.

7. తిండి తిప్పలు

అక్కడ్నుంచి అందరూ భోజనాలు అవరణలోకి నడిచారు. అక్కడ శాకాహారులకి, మాంసాహారులకి వేరు వేరుగ ఏర్పాటు చేశారు. ఆడా, మగా, పిల్లా, మేకా అంతా కలిసి అయిదారు వందల మంది జనం ఉన్నారు. తిండి నాలుగైదు బల్లల మీద పెట్టి ఎవరి తిప్పలు వాళ్లను పడమన్నారు. పెద్దపెద్ద శాస్త్రజ్ఞులంతా ఒక క్రమం పాడు లేకుండా భోజనాలు మీదకు ఎగబడుతున్నారు. కొంచెం పెట్టుకుని "మళ్లీ తీసుకోవచ్చులే అవసరం అయితే" అన్న ధోరణిలో కాక "మళ్లీ ఇంత శ్రమ ఎవడు పడ్తాడు?" అన్న ధోరణిలో పళ్లాల్నింపుకుంటున్నారు. సిద్దయ్యకి అన్నీ ప్రత్యేకంగా తెచ్చి అందించారు. గోపన్న, మణి దొమ్మీలోకి వెళ్లక బయటే ఉండిపోయారు.

పావు గంటయ్యేసరికి జనం పల్చబడ్డారు. బట్లర్లు మళ్లీ గిన్నెల్నింపుకు వచ్చి బల్ల మీద పెట్టారు. తినడానికి ఒకళ్ళిద్దరు తప్పించి లేరు. గోపన్నా, మణి నింపాదిగా తినటం మొదలు పెట్టారు.

ఇంతలో ఎవరో "అదిగో! అక్కడ! అయిస్ క్రీమ్ ఇస్తున్నారు" అన్నారు. అంతా అటు పరిగెత్తారు. యథాశక్తి, రెండు మూడు తీసుకుని తామూ, తమ కుటుంబం తృప్తిగా తిన్నారు. ఆలస్యం అయినవాళ్లకి అయిస్ క్రీమ్ మిగల్లేదు.

"గోపన్నా ఇట్రా! ప్రొఫెసర్ గార్నిన్ను జూస్తార్ట" అంటూ సిద్దయ్య కేక పెట్టాడు. గోపన్నా, మణి అటుకేసి వెళ్లారు. డాక్టర్ గాలం వాళ్లని ప్రొఫెసర్ చోర్‌కి పరిచయం చేశాడు. బాడ్జీల వాళ్ళు ఎక్కడ్నుంచో అయిస్ క్రీమ్ తెచ్చిచ్చారు.

ఆ గుంపులో గాలం, సత్యనారాయణరాజుని ఊరికే మొహమాట పెట్టేస్తున్నాడు. మూఢేశ్వర్, యూ.ఎస్‌లో పలుకుబడి కల పెద్ద మనిషి, జోకులకి, కితకితలు పెట్టుకుని మరీ నవ్వుతున్నాడు. ప్రొఫెసర్, ఛోర్ మిగిలిన జనాన్ని చుట్టూ వేసుకుని వాళ్లకి తెలియని విషయాలేవో అడిగి తెల్సుకుని ఆ విషయాల గురించి కోసేస్తున్నాడు. అదే తెలివైన వాడికీ, తెలివి తక్కువ వాడికీ తేడా. తెలివి తక్కువవాడు అందరికీ తెలిసిన విషయాల్లో డబాయిస్తాడు. తెలివైనవాడు అందరికీ తెలియని విషయాల్లో డబాయిస్తాడు.

పెళ్లికాని అమ్మాయిల చుట్టూ యువక శాస్త్రజ్ఞులు, కొండొకచో పెళ్లయిన అందమైన ఆడవాళ్ల చుట్టూ మారిస్ షివాలియర్స్ రంగులరాట్నం తిరుగుతున్నారు. కాన్ఫరెన్స్ తిరునాళ్ళంతా హడావిడిగాను, ఉత్సాహంగాను ఉంది,

8. మొదటిరోజు శాస్త్రజ్ఞుల సదస్సు

భోజనాయ్యాక కాన్ఫరెన్సు మొదలైంది, మణి, సిద్దయ్య ఇలా కనాట్ ప్లేసులో తిరిగి

సాయంత్రానికి వస్తామంటూ గోపన్నని వదిలేసి వెళ్లిపోయారు. ఓ జాతీయ సంస్థలో పెద్ద తలకాయ అయిన డాక్టర్ మేఘనాధ్ మొదటి భాగానికి అధ్యక్షుడు.

"పొద్దున్న అనుకోని పరిస్థితుల వల్ల కార్యక్రమం ఆలస్యం అయింది. అందుకని పొద్దున్న భాగం కూడా మధ్యాహ్నపు కార్యక్రమంతోపాటు నడపాల్సొస్తోంది. కనుక మిత్రులు శక్తికొద్దీ మితభాషులవుతారని ఆశిస్తున్నాను," అంటూ కార్యక్రమం మొదలు పెట్టాడు.

మొదటి పేపరు బృహస్పతిది. బృహస్పతి రామాయణ కాలం నుంచి ఆ విషయం ఎంతో ప్రాముఖ్యతని సంతరించుకుందని, అదని, ఇదని, అసలు పేపర్లో ఏముందో చెప్పకుండా ఓ అరగంట లాగించేశాడు. ఆపైన "కాలం పరిమిత మవడంవల్ల అసలు విషయం గురించి విపులంగా చెప్పటానికి వీల్లేక పోయింది," అంటూ ముగించాడు.

ఆ పేపరును విమర్శించడానికి వేదిక మీదకు వచ్చిన మేధావి ఆ సమస్య అంతకు ముందే ఉగాండాలో పరిష్కరింపబడిందని, తను నాలుగేళ్ళ క్రితం అచ్చేసిన పేపర్లో ఆ విషయం స్పష్టంగా వ్రాశానని అన్నాడు. ఆపైన వ్యక్తిగతమైన విమర్శకు దిగాడు. మొత్తం పావుగంట తినేశాడు.

బృహస్పతి గుంపు నుంచి ఇంద్ర అన్నవాడు లేచి బృహస్పతి తన పేపర్లో చెప్పదల్చుకున్న విషయాన్ని మేధావి సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేదంటూ మొదలుపెట్టాడు. మేఘనాధ్, సమర్థించుకునే పని బృహస్పతికే వదిలిపెట్టమన్నాడు. అందుకని ఇంద్ర బృహస్పతిని పొగుడుతూ ఓ పావుగంట మొదలు పెట్టాడు. అసలు విషయం వదిలేసి అందరూ అప్రస్తుత ప్రసంగం చేస్తుంటే ఇదేమన్నా అష్టావధానమా అని ఆశ్చర్యపోయాడు గోపన్న. పేపర్లోని కొత్త విషయాన్ని, అవధుల్ని బయటకు తెచ్చే చర్చ అసలు జరగనేలేదు. 'మనం అమెరికావాళ్ళ దగ్గర అన్నీ నేర్చుకున్నాం కదా! ఇదెప్పుడు నేర్చుకుంటామో' కదా! అని బాధపడ్డాడు గోపాల్రావ్. అప్పుడే గంటైంది.

"ఇంకో రెండు గంటల సమయం ఉంది. పది పేపర్లు చర్చించాల్సి ఉంది. అందుకని కాన్ఫరెన్స్‌కి రాని రచయితల పేపర్లు అసింటా పెడ్తాను" అని మేఘనాధ్ చెప్పి "చర్చించ దల్చుకున్నవాళ్ళు కాయితాల మీద రాసిస్తే రచయితలకి పంపి జవాబు తెప్పిస్తాం" అన్నాడు.

"మొదటి పేపరైన బృహస్పతి పేపరు మీద జరిగిన చర్చ ప్రొసీడింగ్స్‌లో వేస్తాం. కనుక చర్చించనివాళ్ళు వాళ్ళిక్కడ అన్నదే కాయితం మీద రాసిస్తే సంతోషిస్తాం" అన్నాడు.

"మేం చెప్పదల్చుకున్నదేదో చెప్పాం. సదస్యులకి తెల్సింది. రాసివ్వడానికంటూ ప్రత్యేకంగా ఏముంది" అంటూ చర్చకులు తప్పించు కున్నారు.

౧. కృతజ్ఞతా పత్రం కథ

మిగిలిన రెండు గంటల కాలాన్ని మేఘనాధ్ అయిదు పేపర్లకు పంచాడు. వాటి రచయితలు మాత్రమే కాన్ఫరెన్స్‌కి వచ్చారు. పేపరుకి ఇరవై నాలుగు నిమిషాలు. అంటే ప్రెజెంటేషన్‌కి పన్నెండు నిమిషాలు, డిస్కషన్‌కి పన్నెండు నిమిషాలు అంటూ మేఘనాధ్ కేటాయించాడు. మిగిలిన అయిదు పేపర్లలోను, మూడో పేపరు మేఘనాధ్‌ది. అది కృత్రిమ

మేఘాలను తయారు చెయ్యటం గురించి. అందులో డాక్టర్ మేఘనాథ్ నిపుణుడు. తనకి, అధ్యక్షుడుగా తను కేటాయించిన కాలం పన్నెండు నిముషాలేనన్న విషయం మరచిపోయి అరగంట సేపు అనర్గళంగా ఉపన్యసించాడు. గోపాల్రావ్ మంత్రముగ్ధుడిలా విన్నాడు. ఉత్సాహంతో చప్పట్లు కొట్టాడు.

"మీరు నన్ను గుర్తుపట్టినట్టులేదు" అన్నాడు గోపాల్రావ్ పక్కన కూర్చున్నతను.

"మీరు....."

"నేను గజనీని. పూర్వం మేఘనాథ్ దగ్గర పి.హెచ్.డి. కి పన్చేసినవాడిని. మీకింకా గుర్తు రాలేదా? మీరు, మీ మామయ్య, దేశాటనం మీద బయల్దేరారు. మీరేమో ఇండియాలోనే పి.హెచ్.డి. చేస్తాననీ, వద్దని ఆ ముసలాయనానూ. అన్నట్లు ముసాలాయనంటే ఆయనక్కోపం వస్తుంది కూడాను. ఆయనే నెగ్గాడని, మీరమెరికా వెళ్ళారని తరవాత తెల్సింది."

"అవును- గుర్తుకు వచ్చింది."

"మీకు మేఘనాథ్ చేసిన రిసెర్చి, ఇచ్చిన ఉపన్యాసం చాలా నచ్చినట్టుంది?"

"అవును చాలా బాగా నచ్చింది. ఆ ఫీల్డులో ఆయన అథార్టీ.!"

"అద్సరేగాని మీరు ఆయన తన పేపరు చివర్న రాసిన ఎక్నాలెడ్జి మెంటు చదివారా?" అంటూ గజనీ అడిగాడు.

"లేదండి!" అంటూ గోపాల్రావ్ అప్పుడు చదవటం మొదలు పెట్టాడు.

"ఎల్లా ఉంది?" గజనీ కుతూహలంగా అడిగాడు.

"ఏం అల్లా అడుగుతున్నారు?" ఈ ప్రశ్న గోపాల్రావ్ అడిగాడు.

"మీకర్థం కాలేదన్నమాట. మరోసారి అది బిగ్గరగా చదవండి." అని గజనీ కోరాడు. గోపాల్రావ్ చదివాడు.

"ఈ విషయంపై పరిశోధన చెయ్యమని కోరిన ప్రభుత్వానికి రచయిత కృతజ్ఞుడు. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకి సహాయం చేసే సంస్థ ఈ పరిశోధన చెయ్యటానికి కావలసిన విరాళం ఇచ్చింది, ఆ సంస్థకు రచయిత మిక్కిలి కృతజ్ఞుడు. ఈ పరిశోధనలో ముఖ్య భాగమైన సిద్ధాంత రూపకల్పన చేసిన నా సహాయకుడు డాక్టర్ రామనాథానికి నా కృతజ్ఞత. ప్రయోగాల విషయంలో నాకు విపరీతంగా సహాయం చేసిన డాక్టర్ ఖాన్‌కి నేను ఋణపడి ఉన్నాను. సిద్ధాంతాన్నీ, ప్రయోగాన్నీ సమన్వయం చెయ్యటంలో సహాయం చేసిన డాక్టర్ అబ్రహాంకి నా కృతజ్ఞత వ్యక్తపరుస్తున్నాను."

గోపాల్రావు చదవటం పూర్తయ్యాక, గజనీ గోపాల్రావు చెయ్యిచ్చుకుని బయటకు లాక్కుపోయాడు. అక్కడ ముగ్గురు వ్యక్తులు గోడ కేసి తలలు బాదుకుంటున్నారు. వాళ్ళని చూపిస్తూ "వాళ్ళే రామనాథం, ఖాన్, అబ్రహాంలు" అన్నాడు గజనీ,

"ఎందుకల్లా తలలు గోడకేసి కొట్టుకదుంటున్నారు? వాళ్ళ బాస్ అంత చక్కగా లోపల ప్రెజెంట్ చచేస్తుంటే?" అని అడిగాడు గోపాల్రావు.

గజనీ చెప్పటం మొదలు పెట్టాడు. "దేశంలో ఈ మధ్య కరువూ కాటకాలు పేట్రేగి పోయాయి కదా! అది చూస్తుంటే గవర్నమెంటుకు మతి పోయింది. "ఇంద్రయాగం చేస్తేనో" అన్నారు కొందరు. గుల్జారీలాల్ నందా లేడు కదా! ఎవడూ వినిపించుకోలేదు. వానలు కురిపించాలంటే ఏం చెయ్యాలా అని బుర్రలు బద్దలు కొట్టుకున్నారు. అల్లా బుర్రలు షేక్ చెయ్యగా చెయ్యగా ఒకడికి "వానలు కావాలంటే ఇంద్రుడే కావాలేమిటి? మన మేఘనాథ్ లేడూ. అతన్చేత కురిపిస్తే పోలా వానలు" అన్న బ్రెయిన్ వేవ్ వచ్చింది. అదే బయటకి అన్నాడు. గవర్నమెంటు మేఘనాధ్‌కి కృత్రిమ మేఘాలు తయారు చెయ్యమని ఆదేశం పంపింది.

ఆయన ఆ పని ఈ ముగ్గురికి అప్పజెప్పాడు. వీళ్ళు ఆ పని జేశారు. అయితే వీళ్ళు సూచించిన పద్ధతి లాబొరెటరీలకే పనికొస్తుంది. అంతేగాని లార్జ్ స్కేలులో వానలు కురిపించడానికి పనికిరాదు. వీళ్ళ పరిశోధన మరోదానిక్కూడా పనికొస్తుందని వాళ్ళకి తెల్సు. అది కాన్ఫరెన్స్‌కి పేపర్లు రాయటానికన్నమాట.

అందుకని వీళ్ళు ముగ్గురు మేఘనాధ్ దగ్గరకెళ్ళి పేపర్ రాస్తా మన్నారు. "ఆ కాయితా లిటీయండి, నే జూస్తా" అంటూ మేఘనాధ్ వాళ్ళ దగ్గర అవి తీసుకున్నాడు. అవన్నీ తీసుకుని మేఘనాధ్ పేపర్ రాశాడు. ఆ పేపర్ కాన్ఫరెన్స్‌కి పంపాడు. పైగా వీళ్ళతో " మీ అందరి పేర్లూ పెట్టాను." అని చెప్పాడుట. దానికే వీళ్ళు సంతోషించారు.

ఈ మధ్య తెలుగు సినామాల్చూస్తున్నారా? అందులో మొగుడులా వున్న మంచివాడు, ఇతడే తన మొగుడని నమ్ముతున్న పతివ్రత దగ్గర, అవునని కాదని చెప్పకుండా తెలివిగా మసలుకుంటూ ఉంటాడు. "ఏమండీ నన్నన్యాయం చెయ్యకండి" అంటుంది. అప్పుడు "నీ భర్త నిన్ను అన్యాయం ఎప్పుడూ చెయ్యడు" అంటాడితడు. అల్లాగా నిజం చెప్పకుండా, అబద్ధం ఆడకుండా మేఘనాధ్ "పేపరు మీద మీ పేర్లున్నాయి" అన్నాడు. అవెక్కడో చెప్పలేదు. వీళ్ళు రచయితల స్థానంలో అనుకున్నారు. ఇవాళ ప్రొసీడింగ్స్ యిచ్చినప్పుడు వీళ్లిదేమని అడిగితే "నేను సరిగ్గానే చెప్పాను. మీరే నన్ను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేదు. నేనన్న మాటకి మీగ్గావాల్సిన అర్థం చెప్పుకున్నారు" అన్నాడు మేఘనాధ్. అందుకని ఏమనాలో తోచక పొద్దున్నించి వీళ్ళిల్లా తలలు బాదు కుంటున్నారు." అంటూ గజనీ కథ ముగించాడు.

"అంత బాధపడేబదులు, వెళ్ళి దెబ్బలాడటమో లేక యిప్పుడు చర్చా సమయం కదా! వెళ్ళి అసలు విషయం బయట పెట్టడమో చేస్తే నయం కదా!" అన్నాడు గోపాల్రావ్.

"ఉన్న ఉద్యోగాలూడిపోడానికా! పేదవాడి కోపం పెదవికి చేటు! పెద్దవాళ్ళు ఏం చేసినా చిన్నవాళ్ళు భరించటం నేర్చుకోవాలి. మరీ బాధ ఎక్కువై నప్పుడు బాస్ దగ్గర కోపం వెళ్ళ గక్కినా మరుసటి రోజు నుంచి ఏమీ జరగనట్టు ప్రవర్తించకపోతే అన్యాయం చేసిన బాస్‌కి కోపం వస్తుంది. మరింత అన్యాయం చేస్తాడు. అట్చాడండి. అప్పుడే వాళ్ళు మొహాలమీద నవ్వు పులుముకుని లోపలికి వెళ్తున్నారు" అన్నాడు గజనీ.

మేఘనాధ్ పేపర్ మీద చర్చ ముగిసేరికి. లోపలికి వెళ్ళిన ముగ్గురూ మిగిలిన వాళ్ళందరితో పాటు చప్పట్లు కొట్టారు. గోపా(ల్రావ్ కదో కొత్త అనుభూతి:

10. రెండో రోజు

రెండోరోజు కుర్చీలో డాక్టర్ గాలం కూర్చున్నాడు. అతని కెదురుగా వున్న కుర్చీల్లో సగానికి సగం ఖాళీగా వున్నాయి. ఆ క్రితం రోజు పేపర్లు చదివేసిన శాస్త్రజ్ఞులు సస్నేహ బృందంగా యింక మాకీ కాన్ఫరెన్సుతో సంబంధం లేదని ఊళ్ళో బలాదూరుగా తిరగటానికి పోయారు. కాన్ఫరెన్సులకి వచ్చి పేపర్చదవటం అనే మొక్కుబడి తీరగానే, రెక్కలొచ్చిన పక్షుల్లాగా ఎగిరి పోయారు. ఉన్న వాళ్ళల్లో ఆ రోజు పేపర్ల రచయితలు మర్నటి పేపర్ల రచయితలు వున్నారు. చర్చించాల్సినవి పొద్దున్నో పది పేపర్లు, సాయంత్రం మరో పది వున్నాయి. కాఫీ విరామం లోపల రెండు పేపర్లు చర్చకు వచ్చాయి. ప్రతీ పేపర్ని మేఘనాధ్, మూఢేశ్వర్, చోర్ చర్చించటం మొదలు పెట్టారు. వాళ్ళు ఎంతసేపు మాట్లాడినా ఏం మాట్లాడ్తున్నారో తెలియ లేదు. కాని ప్రతి ఒక్కరూ మిగిలిన వాళ్ళని ఖండిస్తున్నారు. వాళ్ళ చేతుల్లో కత్తుల్లేవు గాని, లేకపోతే వాళ్ళు నిజంగానే కాళ్ళో చేతులో ఖండించే విధంగా కనిపించారు.

కాఫీ విరామం తరువాత భోజనానికి ముందు చర్చ మరింత ఉధృతం దాల్చింది. మేఘనాధ్ ఏదో చెప్తుంటే చోర్ అది సరయినది కాదని, సమాంతరంగా సంభాషించటం మొదలు పెట్టాడు. చోర్ వేదిక మీద మాట్లాడ్తుంటే మూఢేశ్వర్ అక్కడకు వెళ్ళి చోర్ను వేదికమీద నుంచి తోసేసి ఏదేదో చెప్పాడు. చోర్ మూఢేశ్వర్ని తోద్దామని చూశాడు. కాని మూఢేశ్వర్ 850 న్యూటన్ల బరువున్నాడు. 85 కిలో గ్రాముల ఘన పదార్థం వుందతని దేహంలో. అందుచేత కుదర లేదు.

కాని తరువాత పేపర్ చర్చకు వచ్చినప్పుడు, చోర్ అసలు విషయం వదిలేసి మూఢేశ్వర్ అంతక్రితం పేపర్ గురించి చెప్పిందంతా తప్పన్నాడు. గాలం సభను ఎంతో కష్టం మీద అదుపులోకి తెచ్చాడు. మధ్యలో ఒక ట్రెండు సార్లు గోపా(ల్రావ్, నేనూ మాట్లాడ్తానని చెయ్యెత్తాడు గాని కాలం సరిపోనందువల్ల, చర్చకుల సంఖ్య ఎక్కువైనందు వల్ల గాలం అవకాశం ఇవ్వలేదు. చోర్, మూఢేశ్వర్, మేఘనాధ్ల విషయంలో అవకాశం యివ్వటం అన్న ప్రసక్తి లేదు. వాళ్ళే తీసేసుకుంటున్నారు, తిన్నగా వేదికమీదకు వెళ్ళి.

గాలానికి బెంగ పట్టుకుంది, మధ్యాహ్నం సత్యనారాయణరాజు పేపరుంది. ఇల్లా వుంటే అతని పేపరు రసాభాసవుతుంది. కుర్రాడసలే రాజకుమారి వైపు మొగ్గు చూపుతున్నాడు కూడాను. ఈ రసాభాసవటం తను అధ్యక్షుడుగా వున్నప్పుడు జరిగితే బావుండదు. ఏమన్నా చేయాలి! అనుకున్నాడు రామరాజు గాలం.

11. మూగబోయిన సభ కథ

మధ్యాహ్నం కార్యక్రమం ముందర, గాలం బాడ్జీలు పెట్టుకున్న అబ్బాయిల్తో చెప్పి

యేదో తీగలున్న పెట్టె తెప్పించాడు. ఒక మీట తన దగ్గర పెట్టుకున్నాడు గాలం. మధ్యాహ్నం సభ ప్రారంభిస్తూ పొద్దున్న చాలామంది చాలా ముఖ్యమైన విషయాలను గురించి చర్చించినా వ్రాత మూలకంగా యివ్వలేదని, యివ్వాలని కోరాడు. "అట్లాగే! వెళ్ళే లోపల యిస్తాం" అన్నారు యివ్వాల్సినవాళ్ళు. ఆ రోజు మధ్యాహ్నం చాలా యింటరెస్టింగ్ పేపర్లున్నాయని వాటిలో డాక్టర్ సత్యనారాయణ రాజు దొకటని అన్నాడు గాలం వుపోద్ఘాతంలో.

ఆ తరువాత పేపర్లు చర్చకు వచ్చాయి. గోపాల్రావ్ ఆమాయకంగా చెయ్యెత్తాడు. "యాస్! డాక్టర్ గోపాల్రావ్" అన్నాడధ్యక్షుడు. గోపాల్రావ్ ఆశ్చర్యపడ్డాడు. తనకి నిజంగానే ఛాన్సొచ్చింది! గోపాల్రావ్ మైక్ దగ్గరకు వెళ్ళి తను మధ్యాహ్నం లంచ్ సమయంలో కాగితం మీద వ్రాసుకొచ్చింది చదివి, ఆ కాయితం జాగ్రత్తగా గాలం చేతిలో పెట్టాడు. ఇంకెవరూ మాట్లాడలేదు. ఆ పేపర్ మూఢేశ్వర్‌ది.

మూఢేశ్వర్ జవాబిస్తూ తన పేపర్లో తనే ఒప్పుకున్నట్టుగా తను సాల్యూషన్ ఎక్స్‌నెగటివ్ అయినప్పుడు వర్తించదని, అయితే గోపాల్రావ్ చెప్పిందాన్ని బట్టి చూస్తే ఎక్స్‌పాజిటివ్ అయినప్పుడు కూడా వర్తించదని తెలుస్తోందని, దానికి తను కృతజ్ఞుడినని, అయినప్పటికి తన పేపరు విలువ పెరిగిందే కాని తగ్గలేదని అన్నాడు.

"అంటే ఎక్స్ సున్నా అయినప్పుడు వర్తిస్తుందన్నమాట" అనుకున్నాడు బిగ్గరగా సత్యనారాయణరాజు. ఆ పైన బిగ్గరగా నవ్వాడు సభలో పెద్ద తలకాయల కందులో నవ్వడానికి పెద్ద జోకేం కనిపించలేదు. అల్లా నవ్వడం మొదలు పెడితే తమ పేపర్లన్నింటికి కూడా నవ్వచ్చు, నవ్వడం ఏం మర్యాదా!

సత్యనారాయణరాజు పేపర్ చర్చకి వచ్చినప్పుడు అందరు పెద్దలు దాన్ని బాయికాట్ చేశారు. 'మేం గుర్తించకపోతే నీ పేపర్‌కి విలువ రాదు జాగ్రత్త!' అన్న ధోరణిలో. తన పేపర్ ఎవరికీ ఉత్సాహం కలిగించకపోవడం చూసి సత్యనారాయణరాజు బాధ పడ్డాడు. గోపాల్రావ్ ఆ సమయంలో లేచి "ఇంత మంచి పేపర్, చాలా అన్నోటిసడ్‌గా పోతోందని, భారత దేశంలో వున్న పరిస్థితులు మెరుగు పరచటానికి ఒక సైంటిస్టు చేసిన ప్రయత్నం ఎంత చిన్నదైనా, ఎంత కొద్ది మార్పు తెచ్చేదైనా అది గొప్పదని, అదే రిలవెంట్ రీసెర్చని" ఆవేశంగా మాట్లాడాడు.

సభ సాయంత్రం టీ టైమ్ అవకుండానే ముగిసింది.

"ఏంట్రా గోపన్నా ఇవాల్టి విశేషాలు" అనడిగాడు సిద్దయ్య టీ యిచ్చేచోట.

"ఇవాళ మధ్యాహ్నం సదస్యంలో అందరికి వున్నట్టుండి మూగతనం వచ్చింది. అదే విశేషం. డాక్టర్ గాలం ఏదో మంత్రం వేశాడు." అన్నాడుద గోపన్న.

ఆ మంత్రం యేమిటో తెల్సుకోవాలని సిద్దయ్య తొందరపడ్డాడు. ఆ మంత్రం తెలిస్తే పంచాయితీల్లో, జిల్లా పరిషత్తులో చాలా మంది నోళ్ళు మూయించవచ్చు. రామరాజు దగ్గరకు వెళ్ళి సిద్దయ్య "పిల్లోడేంటంటున్నాడు. పిల్లది నచ్చిందా?" లనడిగాడు.

"నచ్చకేటవుద్దిలెండి. పిల్ల బంగారబ్బొమ్మ. ఇంతకూ రీసెర్చిలో వుంటాడటా! వుంటే ఓ

కంట కనిపెట్టుకునుండటానికి మీరున్నారాయె. అదే బావుంటుంది. లేదూ! రాజకీయాల్లో దిగుతానంటే ఓ మాట నా చెవినెయ్యండి. నే ట్రెయినింగిస్తా, మా గోపన్నకి నేనెలాగూ పనికిరాను. మా అల్లుడికి మీ ట్రెయినింగూ! మీ అల్లుడికి నా ట్రెయినింగూ! ఎల్లా వుంది?"

"నేనేమిటో అనుకున్నానుగాని మీ గోపన్న చాలా బుద్ధిమంతుడండీ." అన్నాడు రామరాజు. గంట క్రితం గోపాల్రావ్ సత్యనారాయణ రాజుని పొగుడ్తూ ఆవేశంగా మాట్లాడటం చూశాక, రామరాజుకి గోపాల్రావ్ అంటే అభిమానం కలిగింది.

"అన్నట్టు మా గోపన్న మీ సభలో వున్నట్టుండి. సైంటిఫిక్కోళ్ళందరికి మూగతనం వచ్చేసిందని చెప్పాడు. ఏమైంది?" అని మనసులో మాటడిగాడు సిద్దయ్య.

ఆ మాట వింటూనే గాలం పక పకా నవ్వేశాడు. "లేదండి. ఎవరిష్టం వచ్చినట్టు వాడో చెత్త వాగెయ్యటం. అదంతా రాసి కాయితం మీద ఇవ్వండని అడిగితే అల్లాగే అని యివ్వకపోవటం చూస్తుంటే నాక్కోపం వచ్చింది. ఇదంతా వీళ్ళు సభలో మూర్ఖుల్ని ఇంప్రెస్ చెయ్యాలని ఆడుతున్న నాటకం కదా అనిపించింది. అందుకని మధ్యాహ్నం ఎవరైనా ఏదైనా మాట్లాడితే అది కాయితం మీద రాసివ్వాలనీ, యివ్వకపోయినా బెంగలేదని, టేపు రికార్డరు తెచ్చి రికార్డు చేస్తాననీ, దాన్నిబట్టి నేనే రాస్తాననీ పెద్ద తలకాయల చెవుల్దగ్గరో మాటేశాను. అదే మంత్రం. చాలా మంది రికార్డులో లేకపోతే చాలా స్టేట్ మెంట్లిస్తారు. న్యూస్ పేపర్ రిపోర్టర్లు, మంత్రుల దగ్గరకు పోయేటప్పుడు టేపురికార్డర్లెందుకు తీసుకు వెళ్ళరో!" అన్నాడు.

సిద్దయ్య బెంగ పెట్టుకున్నాడు. టేపు రికార్డర్లు కాదుగాని అమెరికా లాంటి దేశమే అట్టుడికిపోయింది. నిక్సన్ అంతటివాడు తట్టుకోలేక పోయాడు. ఇండియాలో మాత్రం మొయిలీ టేపుల గొడవ ఏం తక్కువదా!

12. వినోదం

మణి ముస్తాబయ్యేసరికి కాన్వరెన్సువారి బస్సొచ్చింది. మణి, సిద్దయ్య, గోపన్న బయల్దేరారు. ఆ రోజు డాన్స్ ప్రోగ్రాం ఉంది, సిద్దయ్యని ఎవరూ పిలవలేదు. అందుకని అతన్ని తీసుకు వెళ్ళటానికి గోపన్న మొహమాట పడ్డాడు. "అట్టాంటి బెంగలేం పెట్టుకోకు, అక్కడ నీలాంటోళ్ళ కంటే నాలంటోళ్ళే ఎక్కువుగుంటారు, అయినా నువ్వు నన్ను తీసుకెళ్ళేదేంట్రా గోపన్నా, నేనే వస్తున్నా! ఇవాళ తప్పకుండా రమ్మని మంత్రిగార్చెప్పారు. ఆయనా వస్తారంట. ఆయన్తో నేను చాలా విషయాలు మాట్లాడాలి." అంటూ సిద్దయ్య బయల్దేరాడు.

బస్సు ఏడున్నర గంటలకల్లా థియేటర్‌కు జేరింది. గోపాల్రావ్, మణి వెళ్ళేసరికి వాళ్ళ సీట్లలో ఎవరో కూర్చున్నారు. ఇదేమిటంటే "మీరు రారనుకున్నాం. పోయిందేముంది. మీరిక్కడ కూర్చోండి" అంటూ తీసుకువెళ్ళి మరో చోట కూర్చోబెట్టారు. ముందరగా చేసుకున్న ప్లానింగ్ అంతా ఆర్గనైజర్స్‌కి వ్యర్థం అయింది.

"ఎందుకిల్లా ఇష్టమొచ్చినట్టు కూర్చోబెడ్తున్నారు?" అని అడిగాడు గోపాల్రావ్ ఓ స్వచ్ఛంద సేవకుడిని.

"ఊళ్ళో పెద్దలు ఇన్విటేషన్‌కి అయిదుగురు చొప్పున అతిథుల్ని పట్టుకు వచ్చారు. ఈ థియేటర్లో అంత మందికి చోటు లేదు. వచ్చిన వాళ్ళని పొమ్మనటం ఎలా? అందుకని ఇలా సర్దుతున్నాం" అన్నాడతను.

"వాళ్ళలా ఎందుకు తెస్తారు?"

"ఆర్గనైజర్స్‌లో కొందరు 'ఫరవాలేదు అందర్నీ తీసుకురండి, మే మేదో విధంగా సర్దేస్తాం' అంటూ భరోసా ఇస్తారు."

గోపాల్రావ్‌కి తను సిద్ధయ్యని తీసుకురాకుండా ఉండాల్సింది అనుకున్నాడు. ఆ మాటే మణితో అన్నాడు.

"ఇంతమందిలో మా నాన్నొక్కడే మీకు అలుసుగా దొరికాడు. మా నాన్నొక్కడూ మానేస్తే వీళ్ళ ప్రాబ్లెమ్ సాల్వ్ అయ్యేదా? అయినా మా నాన్నేం ఇంకా లోపలికి రాలేదు కదా? అయినా థియేటర్లో చోటు లేదు. నాన్న గేటు కవతలే ఉన్నాడు చూడండి." అంది మణి. మణికి కోపం వచ్చింది. గోపాల్రావ్‌కి అర్థమైంది. అందుకని మరింక మాట్లాడ కుండా ఉండిపోయాడు. కార్యక్రమం గంట ఆలస్యంగా మొదలైనా కూడా నోర్లెత్తలేదు. కాని చుట్టుపట్ల వాళ్ళు అనుకుంటుంటే కారణం తెల్సుకున్నాడు.

ఆ రోజున కుమారి శర్మ కథక్ నాట్యం చేయబోతుంది. ఆ పిల్లకి తబలా వాయించేవాడూ, తల మాసినవాడూ లాంటి హంగుదారులే కాక నాట్యశ్రీ లాంటి బిరుదులూ, విదేశాల్లో వచ్చిన మెడల్స్ ఉన్నాయి. చాలా కాలంగా మంత్రిగారాపిల్ల గజ్జెకట్టినప్పుడు చూడాలని ముచ్చట పడ్తూ వచ్చారు. ఎప్పటికప్పుడు పెరిగే ధరలు, జరిగే సమ్మెలు, విదేశీ పర్యటనలు మొదలైన వాటితో కుదరలేదు. అందుకని ఆయన ఆరు నూరైనా, ప్రభుత్వం పడిపోయినా ఆ ప్రోగ్రాం చూడ్డానికే నిశ్చయం చేసుకున్నారు. అందుకని తను వచ్చే వరకు ప్రోగ్రాం మొదలవకుండా చూడమని సెక్రటరీకి చెప్పారు. మంత్రిగారంతటి వాడే చూద్దామని ముచ్చట పడ్తున్నాడంటే ఆ ప్రోగ్రామ్ చాలా బాగుండి ఉండాలని ఆ సెక్రటరీ అనుకుని తన డెప్యూటీతో 'నేను, మంత్రిగారు ఆ ప్రోగ్రామ్‌కి మా కుటుంబాలతో వస్తున్నామని ఏర్పాట్లు చూడ'మని చెప్పాడు. ఆ కబురు చివరికి అందిన లా అండ్ ఆర్డర్‌వాళ్ళు, మొత్తం పాతిక మంది ఆ డాన్సు చూడ్డానికి వస్తున్నారని ఏర్పాట్లు చెయ్యమని ఇద్దరు జమా జెట్టీలలాంటి మనుషుల్ని పంపించారు. వాళ్ళు చూసిరమ్మంటే కాల్చి వచ్చే రకాలు. అల్లా రెండు మూడు సార్లు కాల్చటం, వీళ్ళ ఎక్సెస్‌లు గురించి విచారించాలని ప్రతిపక్షం వాళ్ళు పట్టుపట్టడం, ఎన్‌క్వైరీలు వెయ్యటం, వాళ్ళు వీళ్ళు మోతాదు మించలేదనీ కమిటెడ్ రిపోర్టులు వ్రాయటం జరిగింది. ఇంతకూ వాళ్ళిద్దరూ చకా చకా అని ఎకాఎకిని స్టేజిమీదకు వెళ్ళిపోయి ఎవరూ తెర తీయ కుండా తాళ్ళు పుచ్చుకుని నిలబడ్డారు.

ప్రజలు "తెర తీయగ రాదా" అంటూ పాడటం మొదలు పెట్టారు. "ఇదేదో పాట ఎవర్దో సెంటినరీలో విన్నాం, బాగానే ఉంటుంది. కాని ఇప్పుడీ మద్రాసీ పాట పాడాల్సిన అవసరం లేదు" అంటూ ఆర్గనైజర్సు కోప్పడ్డారు.

ఎల్లాగైతేనేం ప్రోగ్రాం ఎనిమిదింటికైతే తొమ్మిదయ్యేసరికి మంత్రి గారొచ్చారు. ఆయన్తో వచ్చినవాళ్ళు పాతికమంది, థియేటరు బయట కలిసిన సిద్దయ్యతో వెరసి ఇరవై ఆరుమంది లోపలికి వచ్చారు. మంత్రిగారు ఎడం వైపు వాళ్ళకి, కుడి వైపు వాళ్ళకి టాపులేని కార్లో నిలబడి దండాలు పెట్టుకుంటూ స్టేజి వద్దకు నడిచారు. అక్కడ ఇరవై ఏడు మందికి చోటు లేదు. అందుచేత వీళ్ళకీ, జమాజెట్టీలకీ కలిపి మొత్తం ముప్ఫై కుర్చీలు స్టేజీ మీదే ఒక పక్కగా వేశారు ఆర్గనైజర్స్, మంత్రి గారి ఆశీర్వాదంతో కార్యక్రమం మొదలైంది.

కుమారి షర్మ రంగస్థలం మీదకు వచ్చింది. ముందస్తుగా మంత్రిగారికి నమస్కరించింది. ఆపైన ముఖ్యులకి, ఆపైన దేవుడికి, గురువుకి నమస్కారం పెట్టింది. తరువాత మైకు పట్టుకుంది. క్రితం సారి తను విదేశాలు వెళ్ళినప్పుడు, వెళ్ళడానికి క్లియరెన్సు బాధలు, తిరిగి రావటానికి కస్టమ్స్ బాధలు చాలా పడ్డానని చెప్పి మరో రెండు నెలల్లో తిరిగి విదేశాలు వెళ్ళ దల్చుకున్న విషయం చెప్పి ఆ విషయంలో మంత్రిగారు సహాయం చెయ్యాలని కోరింది.

ఆ పైన తబలా ఆసామి చేసే ప్రతి సవాలుకు తను జవాబిస్తా నన్నది. కథక్ గొప్పతనం గురించి చెప్పింది. ఓ అయిదు నిముషాలు నృత్యం చేసింది. ఈసారి తను చేసే సవాల్‌కి తబలా అతను జవాబిస్తాడంది. అల్లా పోటీ పడ్తూ మరో అయిదు నిముషాలు నాట్యం చేసింది. ఈ విధంగా మొత్తం రెండు గంటల సమయంలో ఉపన్యాసాలు నలభై అయిదు నిముషాలు, దండలు గట్రా వేయించుకోడం పావుగంట, నాట్యం ఓ గంటకాలాన్ని ఆక్రమించాయి.

ఈ విదేశాలు వెళ్ళొచ్చిన కళాకారులకంతా అక్కడి ప్రేక్షకులకి ఉపోద్ఘాతాలిచ్చి ఆపైన నాట్యం చెయ్యటం అలవాటవుతుంది. ఆ అలవాటు వీళ్ళు ఇండియా వచ్చినా మర్చిపోరు. దాంతో ప్రేక్షకులకి బోరు కొడుతుంది. అందుకనే గోపాల్రావు బోరెత్తిపోయాడు. మణికి మాత్రం ఇదే నచ్చింది. మైకు ముందరికి ఆ అమ్మాయి వచ్చి ఉపన్యాసం ఇవ్వటం మొదలు పెట్టినప్పుడల్లా తల ఇటూ అటూ త్రిప్పి ఓసారి నెక్లెస్‌లు, మరో ఉపన్యాసపు విశ్రాంతిలో చెవుల దుద్దులు, మరోసారి గాజులు.... ఇల్లా అన్ని రకాల ఫేషన్లు స్టడీ చేసింది.

అడవి కాచిన వెన్నెల వృధా పోకుండా దాన్ని చూస్తూ కూర్చున్న సమయంలో గోపన్నతో "ఇవాల్టి ప్రోగ్రాం చాలా బాగుంది కదూ!" అని అడిగింది.

"అయిపోయినదా? లేక అవుతున్నదా?" అని అడిగాడు గోపన్న. మణి జవాబు చెప్పలేదు. "ఛీ పొండి!" అంది.

13. చివరి రోజు

కాన్ఫరెన్సు చివరి రోజున గోపాల్రావు వెళ్ళేసరికి సెషన్ అరగంట ఆలస్యంగా మొదలవుతుందని తెల్సింది. పొద్దున్న లేడీస్‌కి కండక్టెడ్ షాపింగు ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు. కాన్ఫరెన్సు బస్సులలో గైడ్లు తీసుకు వెళ్తారని చెప్పారు.

ఆడవాళ్ళ వెంట మొగవారు కూడా వెళ్ళవచ్చు ననడంతో గాలం, సత్యనారాయణరాజు వగైరా మొగవాళ్ళు, స్వంతానికి ఆడవాళ్ళు లేని వాళ్ళు కూడా అర్జెంటుగా పరిచయాలు చేసుకుని భాభీ, బెహన్ అంటూ ఉన్న ఆడవాళ్ళతో బయల్దేరారు.

మధ్యాహ్నం డెలిగేట్స్‌కి ఊళ్ళో ఉన్న లాబొరేటరీస్‌కి విజిట్స్ ఏర్పాటు చేశారు. పొద్దున్నతో సైంటిఫిక్ సెషన్స్ పూర్తవుతాయి. ఆ మర్నాడు కూడా ఉండేవాళ్ళకోసం ఋషీకేశం, హరిద్వారం వెళ్ళే ఏర్పాట్లు చేశారు. ఆ రోజు పొద్దున్నకి ఉన్న పది పేపర్ల రచయితల్లో నాలుగు పేపర్ల రచయితలే కాన్ఫరెన్సుకు వచ్చారు. వాళ్ళు మొత్తం ఏడు మంది. అందులో గోపాల్రావ్ ఉన్నాడు. ఆనాటి కార్యక్రమాన్ని నడిపించటానికి మూఢేశ్వర్‌ని ఎన్నుకున్నారు. మొత్తం ఎనిమిది మంది తేలారు. మూఢేశ్వర్‌కి తను కూడా షాపింగ్‌కి వెళ్ళాలని ఉంది. యు.ఎన్. ఉద్యోగం వచ్చేటట్టు చూసుకోవాలి. అది వచ్చేటట్టే ఉంది. కాని ఆ ఉద్యోగం ఇప్పించే మనిషి అమెరికాలో ఉన్న పెళ్ళానికి చీర కొనడానికి ఓ బెహన్‌తో వెళ్తున్నాడు. మూఢేశ్వర్ తన భార్యని కూడా పంపుతున్నాడు గాని, తను కూడా ఉంటే ఎందుకైనా మంచిదని అతనికి తోస్తోంది. ఆ మాట తోచినప్పుడు మరోమాట తోచడం లేదు.

అందుకని సభ ప్రారంభిస్తూ "షాపింగ్‌కి వెళ్ళే బస్సులు మరో అరగంటలో బయల్దేరబోతున్నాయి. మనం ఎనిమిది మందిమి ఇక్కడున్నాం. మిగిలినవాళ్ళంతా మనల్ని మన కర్మానికి వదిలేసి ఊరు మీద పడ్డారు. పడబోతున్నారు. మీలో ఎవరైనా ఇతర్ల పేపర్లు చర్చించ దల్చు కుంటే కాగితాల మీద ఇప్పుడే రాసివ్వండి" అని మొదలు పెట్టాడు. ఎవరూ ఇవ్వలేదు. ఎవరికీ ఉత్సాహంగా లేదు. "అయితే సభ ముగిసింది. ఎందుకంటే మీరు పేపర్లు ప్రెజంట్ చేసినా డిస్కస్ చెయ్యడానికి ఎవరూ లేరు" అంటూ స్వస్తి పలికాడు.

బస్సులో మణి ప్రక్కన కూర్చున్న గోపన్న స్వగతం శివాజీ గణేశన్ డైలాగు అందుకున్నది. "ఎందుకిల్లా జరిగింది! తను ఈ కాన్ఫరెన్సులో చదవాలని నెల రోజులుగా అన్నం నీళ్ళు మాని పేపరు రాసుకొస్తే అఖరికి వినే నాధుడే లేకపోయాడు! ఇన్ని వందల మంది ఇన్ని వందల మైళ్ళు, ఎన్నో వేల రూపాయలు మొత్తం మీద తగలేస్తూ వచ్చిందెందుకు? ఈ సంతలో అందర్నీ కలుసుకోడానికా? ఈ రోజు కాన్ఫరెన్సులో చదివే పేపర్ల కంటే ఆడవాళ్ళతో షాపింగే ఇంత మంది సైంటిస్టులకి నచ్చిందా? సైంటిస్టులు ఇంత చవకబారు మనుష్యులా? వీళ్ళ మీదా దేశం ఇన్ని ఆశలు పెట్టుకున్నది? ఈ కాన్ఫరెన్సులో చర్చలన్నీ నోరున్న వాడిదే రాజ్యం అన్నట్టు జరిగాయి. కొళాయి దగ్గర మంచి నీళ్లు తెచ్చుకోడం కాన్ఫరెన్సులో పేరు తెచ్చుకోడం ఒక లాంటివేనా? మనదేశం బాగుపడదా?.... పడకపోతే నేను తిరిగి అమెరికా వెళ్ళిపోతే.... పోతే....పోతాను."

- ఆంధ్రపత్రిక, 1975

- ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక, 75

★